

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет фінансів та обліку
Кафедра податків та фіскальної політики

ДАНИЛЬЧУК Олексій Петрович

**МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ, ЩО
ПЕРЕМИЩУЮТЬСЯ ГРОМАДЯНАМИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН**

спеціальність: 072 - Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-професійна програма - Митна справа

Кваліфікаційна робота

Виконав: студент

групи ФМсм-21

Данильчук О.П.

Випускню кваліфікаційну роботу

допущено до захисту

«___» _____ 2021р.

Завідувач кафедри

підпис

підпис

Науковий керівник:

Д.е.н., професор кафедри податків та
фіскальної політики

Сидорович О.Ю.

підпис

Тернопіль – 2021

Зміст

Вступ.....	
РОЗДІЛ 1. Теоретико-організаційні передумови проведення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України.....	
1.1. Сутнісні характеристики та ретроспектива здійснення митного контролю та митного оформлення в Україні.	
1.2. Нормативно-правове підґрунтя здійснення митного контролю та митного оформлення.....	
Висновок до розділу 1	
РОЗДІЛ 2. Оцінка ефективності реалізації процедур митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон (на прикладі Волинської митниці ДМС України)	
2.1. Окремі показники митної статистики щодо переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України	
2.2. Аналіз практики здійснення митного контролю та митного оформлення щодо переміщення товарів громадянами	
2.3. Оцінка протидії митним правопорушенням при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон держави	
Висновок до розділу 2.....	
РОЗДІЛ 3. Напрями вдосконалення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються фізичними особами.....	
Висновок до розділу 3.....	
Висновки та пропозиції.....	
Список використаних джерел.....	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження: Ключову роль в розвитку і становленні економіки держави відіграє зовнішньоекономічна діяльність. Рівень залучення країни до системи світогосподарських зв'язків, її інтеграція створює об'єктивні можливості ефективного розміщення ресурсів країни, підвищення ефективності виробництва товарів і надання послуг, розвитку туризму, міжнародному обміну праці та капіталів. В цьому контексті як ніколи актуальними є питання ефективності здійснення процедур митного контролю загалом, так і порядку реалізації митного контролю при переміщенні товарів громадянами через митний кордон держави, з мінімізацією рівня митних правопорушень.

В загальному, митний контроль представляє собою сукупність заходів та процедур, що здійснюються структурними підрозділами митних органів в межах встановлених законодавством повноважень для забезпечення норм митного законодавства, нормативно-правових актів держави та міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування.

На теренах нашої держави дослідження процедур здійснення митного контролю та митного оформлення при переміщенні товарів комерційного та немерційного призначення, транспортних засобів через митний кордон держави знайшли належне відображення в роботах низки вітчизняних науковців, зокрема:

Проте, не зважаючи на особливу важливість даного економічного поняття, його ролі в забезпеченні не лише зовнішньоекономічної діяльності держави, але і активізації її економічного розвитку слід зауважити відсутності єдності у визначенні сутнісних характеристик митного контролю у роботах як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Однак, попри трактування митного контролю як «системи законодавчо встановлених заходів, здійснюваних митними органами для забезпечення дотримання

вимог митного та податкового законодавства, охорони державної і суспільної безпеки, економічних інтересів, а також виявлення і попередження протиправних дій фізичних і юридичних осіб «[18]; «засобу реалізації державної митної справи, що представляє собою сукупність заходів для забезпечення учасниками митних відносин вимог митного законодавства» [1], та інші беззаперечним є те, що митний контроль та процедури митного оформлення визначають обсяги надходжень податків о бюджету країни, виконання планових завдань наповнення казни держави та здійснення протекціоністської функції митної політики.

Враховуючи вищезначене, актуальність дослідження митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються громадянами через митний кордон держави є беззаперечною.

Мета полягає в обґрунтуванні теоретико-організаційних та прагматичних аспектів здійснення митного контролю та митного оформлення товарів при переміщенні їх через митний кордон держави. Досягнення мети дослідження зумовлює виконання наступних завдань:

- дослідження сутнісних характеристик та ретроспективи здійснення митного контролю та митного оформлення в Україні;
- окреслення нормативно-правового підґрунтя здійснення процедур митного оформлення вдержаві;
- аналіз порядку здійснення митного контролю при переміщенні товарів громадянами через митний кордон України в місцях їх митного оформлення;
- окреслення особливостей митного оформлення за двоканальною системою митного контролю товарів та прагматика протидії митним правопорушенням при переміщенні через митний кордон держави;
- ідентифікація напрямів вдосконалення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через кордон фізичними особами.

Об'єктом даного дослідження є митний контроль та митне оформлення оформлення переміщення товарів громадянами через митний кордон держави.

Предметом є теоретико-організаційні передумови та процедурні аспекти реалізації порядку проведення митного контролю при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон держави та технології їх декларування.

Методи дослідження. Основу дипломної роботи становлять сукупність загальнонаукових та спеціальних прийомів та методів дослідження. Зокрема, у першому розділі використовувались формально-логічні, структурні та системні методи, що сприяло реалізації концептуальної єдності дослідження. В другому розділі використано такі методи дослідження, як: статистичний, аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, групування, графічний прийом, а у третьому розділі використано спеціальні прийоми узагальнення, логічні підходи порівняння та абстракції.

Теоретичну та методологічну основу дослідження складають законодавчі та нормативні документи, зокрема, Конституція України, закони України, Митний кодекс України, Податковий кодекс України, Кримінальний кодекс України, укази Президента України, Митний кодекс Європейського союзу, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, інформаційно-аналітичні матеріали та звіти ДФС України, міжнародні договори, праці вчених і практиків України та світу, монографії, періодичні видання економічного спрямування.

Наукова новизна роботи визначається комплексним дослідженням митного контролю та митного оформлення товарів комерційного та некомерційного призначення, що переміщуються через митний кордон держави громадянами та розробкою науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів щодо його здійснення, пришвидшення та збільшення ефективності процедур митного декларування.

Обсяг і структура дипломної роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Магістерська робота виконана на сторінках, з використанням 77 літературних джерел, містить 10 таблиць, 5 рисунків, 7 додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОВЕДЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

1.1. Сутнісні характеристики та ретроспектива здійснення митного контролю та митного оформлення в Україні

Однією з найдавніших форм державного контролю є митний контроль, історія зародження якого сягає епохи появи та становлення ранніх форм організації держави, наповнення її казни та забезпечення захисту її зовнішньо-економічних інтересів в глобальному просторі.

Окрім того, митний контроль є потужним механізмом регулювання зовнішньоекономічної діяльності національних суб'єктів господарювання, захисту економічних інтересів України та протидії економічній експансії з боку держав економічного авангарду, чи тих, які здійснюють агресивну зовнішню політику.

Впродовж тисячоліть митниця, її праформи та прототипи слугували чинником забезпечення державності та незалежності країн, їх фінансової стабільності, захисту кордонів, громадян, їх прав і свобод.

Однак, перш ніж аналізувати ретроспективу становлення митного контролю в Україні визначимо сутнісну природу даної економічної категорії. Відмітимо, що серед науковців не існує єдності поглядів щодо визначення як сутності, природи так і ключових характеристик митного контролю.

Передусім зазначимо, що митний контроль є доволі багатогранний за своїми проявами, тому його слід розглядати в контексті трьох аспектів прояву, а саме: як науку, що досліджує принципи реалізації контрольних функцій держави в сфері митної справи, як теорію, тобто сукупність теоретичних поглядів, що відображають науково-теоретичне бачення природи митного

контролю у визначеному просторі і часі і безпосередньо практичного аспекту його реалізації спеціалізованими підрозділами митних органів.

Розглянемо детальніше трактування сутності митного контролю у науковій літературі та в правових джерелах. Вітчизняні науковці Кузьменко О.А., Пастух І.Д. та Дорогих В.М. митний контроль розглядають як «специфічну діяльність митних органів України, що спрямована на реалізацію передбачених чинним законодавством завдань і функцій з метою дотримання юридичними і фізичними особами митного законодавства України, міжнародних угод України та інших нормативно-правових актів» [25].

Деяко відмінне трактування дає Миколаєць А.П., на думку якого «система або сукупність заходів, дія яких спрямована на запобігання переміщенню товарів через митний кордон із порушенням вимог митного законодавства» [27 С. 85] і становить сутність митного контролю.

Митний кодекс України митний контроль зводить до «комплексу заходів, які вживаються митними органами у межах їх повноважень, головною метою яких є забезпечення дотримання чинного митного законодавства що складається з Митного Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митої справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку [29]

Метою реалізації митного контролю є створення умов для законного переміщення через митний кордон осіб, товарів та транспортних засобів з встановленим нормативно-правовим порядком повного та своєчасного виконання митних формальностей. Більш ширше трактування мети митного контролю зводить її до «перевірки проведення митних операцій і дій відповідно до митного законодавства; дотримання фізичними та юридичними особами, які займаються митною діяльністю, встановлених митних правил і процедур, а саме порядку переміщення товарів та будь-яких предметів через митний кордон України [3. С. 68]

Ідентифікована мета митного контролю реалізовується завдяки окресленим функціям митного контролю, до яких Д.А. Біленець та Б.А. Кормич зводять:

- 1) «захист національних інтересів України у зовнішньоекономічній сфері»;
- 2) «боротьба з контрабандою і порушеннями митних правил»;
- 3) «перевірка загальних напрямів управління у сфері митної справи, здійснення митного контролю в законодавчо визначених межах, узгодження з іншими функціями держави»;
- 4) «корегування діяльності у галузі митної справи, спрямування на перспективу подальшого розвитку та досягнення конкретного результату» [23. С. 24].

Однак, на нашу думку, даний перелік є неповним, тому вважаємо, що функції митного контролю охоплюють:

- 1) захист національних економічних інтересів держави та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на ендо та екзогенному рівні;
- 2) захист прав, законних інтересів держави, громадян, національних товаровиробників та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- 3) виконання фіскальної функції та контроль за повнотою і своєчасністю сплати мита та митних платежів;
- 4) систематизація даних митного контролю для митної статистики, що слугує базисом для здійснення митної політики держави;
- 5) регулювання обсягів переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон держави шляхом встановлення спрощених процедур;
- 6) виявлення фактів контрабанди товарів та порушення митних правил, їх припинення та здійснення заходів по їх запобіганню;
- 7) забезпечення захисту навколишнього середовища.

Зазначимо, що митний контроль реалізовуючись в повсякденній діяльності працівників структурних підрозділів митних органів повинен здійснюватись з дотриманням відповідних алгоритмів та принципів його

здійснення, що встановлені нормативно- правовими межами. В економічній літературі існує достатня кількість публікацій, що присвячені дослідженню принципів реалізації митного контролю з відповідною систематизацією останніх від 3 до 27 [4. С. 24]. Важко погодитися з такою кількістю принципів, оскільки на нашу думку ні їх перелік, ні їх концептуалізація не дозволяють повною мірою окреслити сутність принципів здійснення митного контролю.

Повертаючись до ідентифікації митного контролю як науки, практики та практичного способу її реалізації, зазначимо, що принцип (лат. *principium* — початок, основа) в загальному є твердженням, що береться за основу як важливе, головне та неодмінне переконання, моральні, формальні та практичні засади, що встановлюються для управління людьми, їх групами, процесами в повсякденній та професійній діяльності. Однак, наукові принципи є не чим іншим як узагальнюючими приписами, вимогами до розгортання, побудови теоретичних переконань, що встановлюються як первинний базис, який підтверджений певною сукупністю перевірених фактів щодо функціонування систем, взаємозв'язку в ній елементів, та ідентифікації характеристик, що визначають «ефективне» та «правильне» функціонування системи.

В процесі теоретичного дослідження принципи ідентифікують необхідність формування знання в інтегровану систему, з відповідним взаємозв'язком усіх теоретичних положень, що дозволяє здійснювати наступну послідовну систематизації та ідентифікацію її елементів. Виходячи з цих міркувань, принципи митного контролю повинні поділятися на теоретичні (пояснення наявних явищ і процесів, передбачення наслідків їх настання), методологічні (концептуалізація способів і механізмів дослідження явищ і процесів митного контролю) та практичні (основні дії та правила, що умовживлюють досягнення результату). Систематизація принципів митного контролю подана в таблиці 1.1

Таблиця 1.1

Систематизація груп принципів митного контролю

Принципи митного контролю			
Теоретичні	Методичні	Практичні	
		Організації	Проведення
Зв'язку	Індукції	Процедурного підходу	Компаративності;
Розвитку	Дедукції	Процесного підходу	Достовірності результатів контролю;
Історизму	Аналізу	Концептуальності	Об'єктивності;
Причинно-наслідкового зв'язку		Незалежності суб'єкта і об'єкта контролю;	Зворотного зв'язку;
Системної спрямованості	Синтезу	Розподілу контрольних повноважень;	Відповідальності;
		Дійсності, реальності та конкретності фактів	Гласності
		Синергізму	Систематичності
		Правової регламентації норм діяльності суб'єкта та об'єкта контролю;	Дієвості
Полісистемність		Превентивності	Оперативності контрольних дій;
		Повноти охоплення контролем;	Правомірності контрольних дій;
Цілісності	Конкретизації	Самодостатності, функціональності та гласності системи контролю	Прозорості здійснення контрольних дій;
Ієрархічності	Аналогії	Своєчасності та оптимальності контрольних дій;	Правового захисту суб'єктів митного контролю та учасників митних відносин
↓	↓	↓	↓
Принципи професійної етики митника			

Джерело: складено автором на основі [5. С. 40].

Обов'язковою умовою для перетину громадянами митного кордону держави з подальшим ввезенням чи вивезенням товарів, транспортних засобів є митне оформлення. Митне оформлення може здійснюватися в усній чи письмовій формі з поданням митної декларації, тобто заяви встановленої форми, яка містить відомості щодо товарів та транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України.

Здійснення митного контролю є обов'язковою складовою митного оформлення, оскільки має місце перевірка документів та відомостей, їх відповідність представленим для митного контролю товарів згідно з заявленим режимом та найменуваннями товарів, правильність заповнення товарно-транспортних накладних, та точність і відповідність вказаних у них даних.

В загальному митний контроль з метою митного оформлення може охоплювати:

- документальний контроль;
- митний огляд;
- митний переогляд;
- огляд ручної поклажі та багажу;
- особистий огляд;
- огляд та перевірка транспортного засобу.

Митний кодекс Європейського союзу визначає митний контроль як встановлені дії митних органів, що здійснюються з забезпечення чіткого дотримання митного та іншого законодавств, положення кого регулюють процедури ввезення, вивезення, транзиту, передачі, зберігання, внутрішнього споживання і кінцевого використання товарів, що переміщуються між митною територією Співтовариства та іншими територіями, а також наявність і пересування в межах митного простору Європейського союзу товарів, що походять зза меж співтовариства, та товарів поміщених під режим випуску для внутрішнього споживання [77].

Вітчизняні теоретики А. Крисоватий та В. Мартинюк, ідентифікуючи митний контроль як базовий інститут митного права і одну з найважливіших функцій митних органів стверджують, що він є «своєрідним дзеркалом, що відображає процес становлення кожної держави, суперечливі і специфічні умови формування її фінансової сфери, рівень розвитку національної економіки, зовнішньої і внутрішньої політики» [24. С. 32].

З моменту, відколи Україна виборола незалежність надзвичайно актуальним стало питання окреслення напрямів реалізації митної політики, способів забезпечення національних митних інтересів держави з одночасним дотриманням міжнародних вимог щодо переміщення транспортних засобів, товарів та громадян через митний кордон України з ефективними процедурами митного контролю та митного декларування. В значній мірі період становлення митної політики держави був періодом спроб і помилок, часом не зовсім ефективних реформ, політичних впливів та нестабільності правового статусу самих фіскальних органів держави.

Основою для розвитку митної політики України на етапі становлення державності та формування митної справи стали Закони України «Про митну справу в Україні» [19]. «Про Єдиний митний тариф» [18] та Митний кодекс [29].

Час становлення митних інституцій України датується 11.12.1991 року, коли Указом Президента України «Про утворення Державного митного комітету України» [63] було створено центральний орган виконавчої влади у сфері митної справи з одночасним делегуванням йому функцій захисту економічної безпеки держави, дотримання нормативно-правової бази щодо реалізації митного контролю, декларування та митного оформлення товарів та транспортних засобів при перетині митного кордону держави.

Означені реформування сформували митну систему України, яка складалася з Державного митного комітету, митниць, регіональних митниць, спеціалізованих митних управлінь, організацій, установ та навчальних

закладів, які покликані були здійснювати функції митного контролю та забезпечувати захист національних інтересів держави.

Найбільш знаковим в розвитку митних органів держави за кількістю створення структурних підрозділів митних органів став 1992 рік, у якому кількість митниць збільшилась удвоє, а чисельність штату зросла на 65%. Однак, зростання митниць, структурних одиниць митних органів на кшталт митних постів виявили слабку управлінську вертикаль та неспроможність забезпечити належне управління. В результаті цього, в 1994 році Кабінетом Міністрів України було ініційовано зміни шляхом створення 8 територіальних управлінь, з наступним підпорядкуванням їм від 5 до 15 митниць, залишивши при цьому центральним підпорядкуванням окремих митниць.

Проте, і у цьому випадку, модель управління митними органами через територіальні митні управління характеризувалася рядом суперечностей, зокрема мала ряд істотних недоліків, основним з яких було дублювання управлінських функцій, що послужило черговим етапом реформування митних органів держави. В 2000 році Державний митний комітет України було трансформовано у Державну митну службу України, а територіальні митні управління перейменовано у регіональні митниці, з наданням їм права виконання митного контролю в межах делегованих їм територій.

В 2002 році в Україні було запроваджено Митний кодекс, який в числі інших питань окреслив структуру Митної служби України, яка складалася з трирівневої управлінської вертикалі «центральный апарат – регіональна митниця – митниця», що складалася з Державної митної служби України, митних органів та спеціалізованих митних установ та організацій і проіснувала в Україні до 2005 року.

В подальшому, система митних органів України практично щороку зазнавала змін, тому можемо зазначити, що система здійснення митного контролю України пройшла довгий еволюційний шлях і з кожним етапом реорганізаційних змін наближається до загальноприйнятих європейських

стандартів. Сьогодні в політичних колах точаться дискусії про можливі варіанти подальшого розвитку митної справи України. На наш погляд, Україні потрібна підтримка з боку Всесвітньої митної організації та інших міжнародних організацій у справі створення ефективного організаційно-функціонального механізму митного контролю. Необхідний моніторинг стану інформаційного, технічного та правового забезпечення з боку незалежних міжнародних експертів, розробка комплексної програми розвитку митної системи України, в основу якої мають бути закладені рекомендації Світової митної організації, стандарти митних прототипів та кращий практичний досвід діяльності європейських митних адміністрацій.

Отже, підсумовуючи розгляд сутнісних характеристик митного контролю та здійснивши короткий екскурс його здійснення зазначимо, що реалізація системи митного контролю товарів та транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митний кордон держави включає в себе послідовні процедури контрольних заходів та процесів, що широко ґрунтуються на аналізі ризиків починаючи з етапу отримання даних про намір реалізації зовнішньоекономічної торгівлі, перетину суб'єктами господарювання митного кордону та реалізації товарів на внутрішньому ринку.

Складові митного контролю представляють собою циклічний процес, що орієнтований на забезпечення національних інтересів держави, економічних інтересів суб'єктів господарювання, прав та свобод громадян, а також на дотримання митного законодавства, виявлення, попередження та запобігання порушенню митних правил та контрабанді товарів. Співпрацюючи з іншими державними органами, органами забезпечення правопорядку, суб'єктами господарювання, уповноваженими економічними операторами, митними посередниками та брокерами митні органи держави реалізують митний контроль відповідно до ключових положень Кіотської конвенції [11].

1.2. Нормативно-правове підґрунтя здійснення митного контролю та митного оформлення

Нормативно-правове забезпечення реалізації митного контролю та митного оформлення переміщення громадянами товарів та транспортних засобів зокрема охоплює доволі велику сукупність законів та підзаконних актів.

Стаття 1 Митного кодексу України передбачає, що нормативно-правова база України з питань державної митної справи загалом, і реалізації митного контролю зокрема ґрунтується на Конституції України, Митному кодексі, інших законах України, які опосередковано торкаються питань реалізації митного контролю, міжнародних договорів з уникнення подвійного оподаткування, що ратифіковані Верховною Радою України.

Міжнародні договори з уникнення подвійного оподаткування є важливою складовою нормативно-правової бази з питань реалізації митних формальностей, оскільки відповідно до положень ст. 26 Віденської конвенції про право міжнародних договорів «кожний чинний договір є обов'язковим для його учасників і повинен добросовісно виконуватися ними» .

Здійснення процедур митного контролю та митного оформлення товарів, при переміщенні громадян через митний кордон держави, крім Митного кодексу України, регулюються більш ніж 10 Указами Президента України, близько 90 постановами Кабінету Міністрів України, майже 130 підзаконними нормативно-правовими актами іншими документами.

Основоположним документом в цього контексті є Конституція України, яка гарантує учасникам зовнішньоекономічної діяльності право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіянь органів митної служби, державної влади, місцевого самоврядування тощо.

Згідно з положеннями Митного кодексу України, митні органи, реалізуючи митну політику виконують такі основні завдання: «виконання та контроль за додержанням законодавства України з питань митної справи;

захист економічних інтересів України; забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань митної справи, укладених в установленому законом порядку; застосування відповідно до закону заходів нетарифного регулювання при переміщенні через митний кордон України; здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, удосконалення форм і методів їх здійснення; контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України; створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України; боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил; ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності; здійснення верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів походження товарів» [29].

Переважає більшість завдань і функцій функціональних підрозділів митних органів носить організаційний та контролюючий характер, що зумовлюється тим, що одним з напрямів реалізації митної політики нашої держави є ефективна реалізація процедур митного контролю, заходів, спрямованих на забезпечення дотримання митного законодавства України.

Відповідно до положень МКУ, митний контроль реалізовується у спеціально відведених для цього місцях — зонах митного контролю, які поділяються на постійні і тимчасові.

Зазначимо, що функціональним підрозділам митних органів подаються документи, які необхідні для здійснення митного контролю, у випадку переміщення товарів і транспортних засобів громадянами та при їх декларуванні. При цьому, посадові особи митних органів мають чітко окреслений перелік прав, обов'язків та повноважень, які визначають їх діяльність в процесі здійснення митного контролю та митного оформлення, а також застосування примусових заходів впливу до порушників митного законодавства.

Законодавчо встановлений порядок митного оформлення товарів і транспортних засобів регулює діяльність митних органів на усіх етапах виконання митних формальностей та реалізації митного контролю з метою виявлення фактів порушення митних правил та контрабанди товарів. Здійснюють митні органи на основі встановленого законодавством порядку і передбачає запровадження контролю на всіх його етапах, а виявлення фактів порушення митних правил або контрабанди – є результатом контрольної діяльності.

При здійсненні митного контролю посадові особи митних органів наділені функціональною владою і при виконанні посадових обов'язків керуючись митним законодавством України мають право:

- «вимагати безпосереднього надання й ознайомлення з необхідними документами, у тому числі банківськими, інформацією, що пов'язана зі здійсненням зовнішньоекономічної та іншої господарської діяльності, що має відношення до митної справи й функцій органів доходів і зборів»;

- «отримувати всі необхідні довідки, письмові та усні пояснення від посадових осіб та інших співробітників, спрямовані на отримання митними органами інформації про порушення порядку ввезення (вивозу) ліцензованих товарів»;

- «опечатувати приміщення»;

- «вилучати документи в тому разі, коли вони підлягають перевірці в іншому місці на підставі відповідного акту»;

- «мати доступ на територію й у приміщення, де можуть знаходитися товари й транспортні засоби, що підлягають митному контролю, а також необхідні для такого контролю документи»[29].

Згідно з положеннями Митного кодексу України, перетинаючи кордон держави, громадяни які переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон України чи провадять діяльність, мають визначені права та обов'язки, дотримання яких покладено на митні органи держави. Громадяни зобов'язані посадовим особам митних органів документи та

відомості (перелік та порядок подання яких визначаються Кабінетом Міністрів України) необхідні для здійснення митного контролю.

Громадяни, що переміщують через митний кордон держави товари як комерційного, так і некомерційного призначення підлягають процедурам митного контролю та митного оформлення. При цьому право здійснення митного контролю та території Україні належить виключно структурним підрозділам Державної митної служби України у відповідності до Митного кодексу України, міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування та нормативно-правової бази з питань здійснення митної справи.

Як ми уже зазначали раніше, метою реалізації митного контролю окрім перевірки правильності митного оформлення та законності переміщення товарів та транспортних засобів громадянами через митний кордон держави є виконання спеціалізованими підрозділами митної служби держави митних формальностей. Зазначимо, їх обсяг повинен бути зведений до мінімуму, відповідно до типових технологічних схем здійснення митного контролю. Означені типові технологічні схеми митного контролю затверджуються Кабінетом Міністрів України, виступають складовою частиною митного контролю, формуються на основі законодавчих та нормативно-правових актів України з питань реалізації митної справи, регламентують діяльність митних органів, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та інших органів держави.

В загальному, технологічна схема – «це встановлена обов'язкова для виконання (посадовими особами митних органів) послідовність операцій митного контролю та митного оформлення, а також дій посадових осіб підрозділів митного органу під час здійснення цих операцій [37. С. 28].

Досить часто при переміщенні товарів, транспортних засобів громадянами через митний кордон держави спостерігається подання недостовірних чи неповних відомостей у представленому пакеті документів, або потреба проведення експертизи, взяття проб для підтвердження

достовірності задекларованих товарів їх коду, недостатньої до сплати суми митних платежів, чи невірно обчисленої митної вартості. Означені передумови, чи факти, що засвідчують ймовірність порушення митних правил та контрабанди товарів зумовлюють необхідність диференціації процедур митного контролю відповідно до видів товарів, що переміщуються та надійності суб'єктів ЗЕД.

Загалом, при переміщенні через митний кордон держави громадянами товарів в митному режимі «ввезення у вільний обіг», можуть застосовуватися одночасні три технологічні схеми митного контролю, зокрема:

1. зелений коридор –реалізація документального митного контролю на етапі до фактичного переміщення товару через митний кордон. Дана технологічна схема митного контролю застосовується у випадку, коли суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності володіє достатньою інформацією і повним переліком документів, що охоплює електронні чи факсимільні копії документів на супровід та транспортування товарів, сертифікати країн походження товарів до моменту їх поступлення на територію митного органу, та необхідну до сплати суму митних платежів. За таких умов митний контроль може здійснюватись до початку перетину митного кордону держави чи фактичної доставки товарів;

2. жовтий коридор – заповнення тимчасової митної декларації чи використання попереднього «електронного» декларування. Ця технологічна схема митного контролю використовується у випадку неповної наявності необхідних документів, чи неповної інформації про товари, що переміщуються. Способом прискорення процедури митного контролю за даних умов є використання попереднього декларування чи подання тимчасової декларації;

3. червоний коридор застосовується за умови переміщення товарів учасниками ЗЕД, які ідентифікуються як такі, що мають очевидні наміри здійснення контрабанди товарів та порушення митних правил, при відсутності відомостей і необхідних документів для цілей митного контролю

про переміщений товар, при недостатніх обсягах коштів для сплати митних платежів та за умови переміщення через митний кордон держави наступних груп товарів:

1. обладнання, матеріалів і технологічного устаткування, яке використовується при розробці зброї, (при цьому, імпорт цих одиниць контролюється і реалізується на основі отриманих ліцензій);

2. обладнання, матеріалів та технологічного устаткування, що застосовуються для ядерних цілей, і їх обіг реалізується на основі отриманих ліцензій;

3. збудників захворювань, фрагментів генетичних матеріалів та їх генетично змінених форм що можуть бути застосовані при створенні бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї, переміщення яких регулюється на основі ліцензій;

4. обладнання, продукції, матеріалів і технологічного устаткування військового призначення, імпорт якої здійснюється за ліцензіями;

5. шифрувальну техніку та пакети програм для шифрування, конструкторські та експлуатаційні засоби;

6. наркотичних засобів та прекурсорів, психотропних, сильнодіючих, отруйних, радіоактивних речовин [29].

Для забезпечення ефективності здійснення митного контролю, митні органи України співпрацюють з суб'єктами ЗЕД, АЕО, митними посередниками та митними брокерами.

З метою здійснення митного контролю, виявлення незадекларованих предметів або предметів контрабанди (що є доволі частим явищем на кордоні), огляд та переогляд товарів і транспортних засобів, що переміщуються громадянами через митний кордон України може здійснюватись шляхом повного або часткового відкриття тари, упаковки чи самого транспортного засобу. Крім того, залежно від характеристик товарів, що переміщуються через митний кордон України і які зумовлюють особливості митного контролю, виділяють наступні підвиди митного

контролю товарів: митний контроль ручної поклажі та контроль супроводжуваного і несупроводжуваного багажу.

Митний контроль є важливою константою державного управління в сфері зовнішньоекономічної діяльності, оскільки за його допомогою відбувається захист інтересів національного товаровиробника, фіскальних інтересів держави.

Ефективність здійснюваних заходів митного контролю має важливу роль в реалізації митних формальностей, оскільки факти виявлених порушень, як зі сторони суб'єкта господарювання так і працівника митного органу не просто визначатимуть процедуру митного оформлення, але і суми коштів, що в підсумку надійдуть до бюджету у вигляді митних платежів.

Документи, необхідні для митного контролю подаються як при оформленні переміщуваних товарів та транспортних засобів, так і при проведенні митного огляду.

У відповідності до ст. 335 Митного кодексу України, під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України декларант, уповноважена ним особа або перевізник залежно від виду транспорту, яким здійснюється перевезення товарів, надають Державній митній службі України в паперовій або електронній формі такі документи:

- документи на транспортний засіб, включно з тими, що містять відомості про державну реєстрацію;
- транспортні (перевізні) документи (міжнародні товаротransпортні накладні);
- найменування товарної номенклатури;
- вага брутто товарів (у кілограмах) або об'єм товарів (у метрах кубічних), крім великогабаритних вантажів [29].

Згідно зі ст. 336 Митного кодексу України, митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів шляхом:

- перевірки документів та відомостей;

- митного огляду;
- обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;
- усного опитування громадян;
- перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем [29].

Тривалість перебування товарів та транспортних засобів під митним контролем у пунктах пропуску регламентується технологічною схемою пропуску через державний кордон.

Товари і транспортні засоби перебувають під митним контролем у відповідності до заявленого митного режиму починаючи з моменту перетину митного кордону, а закінчується у випадку : ввезення товарів на митну територію, тобто після сплати всіх необхідних податків та вивезення товарів за межі України з відповідним митним оформленням та декларуванням.

Декларування, що здійснюється шляхом подання у заяві встановленої форми (усно або письмово) інформації, що застосовується для подальшого митного контролю і митного оформлення, зокрема, відомостей про товари, та транспортні засоби, а також мету їх переміщення через митний кордон України.

Розглянемо сутнісні характеристики електронного декларування, яке здійснюється з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом, та інших електронних документів або їхніх реквізитів у встановлених законом випадках. Зазначимо, що митні декларації подання яких передбачено Митним Кодексом України, оформлені на паперовому носії та у вигляді електронних документів, мають однакову юридичну силу (ч. 3 ст. 257 МК України) [29].

При цьому, ні Митний Кодекс України, ні Положення про митні декларації не окреслюють обмежень щодо подання електронної митної декларації, таким чином практикою застосування електронного декларування товарів можуть скористатись усі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності,

які перебувають на обліку в митних органах, їх посадові особи які володіють електронним цифровим підписом, та фізичним особам без будь-яких обмежень та застережень [29].

Перелік нормативно-правових актів, які регулюють порядок електронного декларування товарів при переміщенні товарів через митний кордон держави дозволяє констатувати про систематизацію та створення нормативно-правової бази та включає:

- Митний Кодекс України;
- Положення про митні декларації;
- Порядок обліку осіб, які здійснюють операції з товарами;
- Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа;
- Перелік відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій ;
- Відомчі класифікатори інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій;
- ін.

Подання електронних митних декларацій володіє низкою переваг, оскільки уможливило:

- 1) проведення державної реєстрації транспортних засобів;
- 2) здійснення операцій зняття експортно-імпортних операцій з валютного контролю, продажу іноземної валюти з метою проведення підприємствами розрахунків за купівлю-продаж товарів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;
- 3) підтвердження фактичного вивезення та ввезення товарів за межі митної території України [9. С. 58];
- 4) при оформленні експорту в електронному форматі відсутня потреба підтверджувати фактичний вивіз вантажу, так як дані про вивезення

оформленого вантажу за межі України надається митному брокеру в електронному вигляді [13]

ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ

Ефективне проходження митного оформлення обов'язково включає процедури застосування митного контролю, який за своєю суттю є однією з головних функцій, що декларована митним органам держави.

Виходячи з цього, одним з ключових векторів сучасної митної політики України є покращення механізмів, технологій та процедур митного контролю, шляхом оновлення технічного забезпечення, модернізації електронних систем декларування. Починаючи з часів незалежності нашої держави, з метою адаптації до Європейських правових норм митне законодавство України з питань митної справи загалом, та реалізації митного контролю зокрема постійно знаходиться в процесі вдосконалення.

Проте, важливою передумовою ефективного здійснення процедур митного контролю та митного оформлення є не голослівне копіювання законодавства розвинених країн світу, а орієнтація на національні економічні інтереси держави, національне правове поле, економічні, політичні та соціальні умови економічного розвитку, інтереси національних товаровиробників у відповідності до законодавства ЄС, СОТ та міжнародних норм.

Беззаперечною є роль митних органів в здійсненні митного контролю та митного оформлення, оскільки зводиться до прийняття рішення про можливість розміщення конкретного товару у визначений митний режим, обраний декларантом, ґрунтуючись на засадах наявної нормативної бази та економічної доцільності.

Впродовж останніх десятиліть ключовим орієнтиром здійснення митного контролю в світовій фіскальній практиці є максимальне спрощення

процедур митного контролю, покращення процедур митного постаудиту та оцінки ризиків.

Розвиток товарообігу та підтримка зовнішньоекономічної діяльності актуалізують в країнах економічного авангарду все більше спрощення процедур митного контролю та митного оформлення проте не за рахунок скорочення контрольних заходів, а за допомогою збільшення частки постаудиту, який реалізовується після завершення митного оформлення з метою перевірки правомірної діяльності учасників зовнішньоекономічних відносин та є вагомим інструментом ідентифікації ймовірних порушень порушень митних правил.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕДУР МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН (НА ПРИКЛАДІ ВОЛИНСЬКОЇ МИТНИЦІ ДМС УКРАЇНИ)

2.1. Аналіз практики реалізації митного оформлення товарів та транспортних засобів при їх переміщенні через митний кордон держави

Основними завданнями митниці є захист економічних інтересів держави, наповнення дохідної частини державного бюджету, недопущення ухилення від сплати податків і зборів, протидія незаконному переміщенню товарів і транспортних засобів через митний кордон України тощо. Означені завдання лежали в основі роботи структурних підрозділів Волинської митниці ДМС України.

Розглянемо основні показники зовнішньо-економічної діяльності по Волинській області. Дані *додатку А*. демонструють впродовж 2010-2020 рр як зростання кількості країн-партнерів, з якими суб'єкти господарювання Волинської області здійснювали зовнішньоекономічну діяльність, так і зростання кількості експортерів та імпортерів продукції. Проте, негативним моментом є нерівномірне зростання обсягів експорту товарів порівняно з обсягами імпорту товарів, що демовнує недостатній рівень коефіцієнту покриття експорту імпортом, і засвідчує вищі темпи реалізації саме імпортованого товару у вітчизняному митному просторі.

Не зовсім втішною є динаміка скорочення кількості країн-партнерів, які впродовж 2010-2020 рр здійснювали зовнішню торівлю послугами, їх кількість впродовж означеного періоду скоротилась на 18 одиниць. Проте, на відміну від експорту-імпорту товарів, коефіцієнт покриття експортом імпорту

при торгівлі послугами демонструє позитивну динаміку зростання, з 1,66 у 2010 до 2,76 у 2020 році.

По Волинській митниці в розрізі товарної номенклатури у 2018 році в порівнянні з 2017 роком зросли суми сплачених податків по основних бюджетоформуючих товарах за кодами УКТ ЗЕД:

- легкові автомобілі (8703) 32265 од. - 1661,8 млн грн, що становить 16,9 % всіх нарахованих податків (у 2017 році - 723,9 млн грн), що на 938,0 млн грн або у 2,3 рази більше;

- трактори (8701) – 4322 од. - 544,2 млн грн, що становить 5,5 % всіх нарахованих податків (у 2017 році – 589,5 млн грн), що на 45,3 млн грн менше;

- вантажні автомобілі (8704) - 9308 од. - 500,2 млн грн, що становить 5,1 % всіх нарахованих податків (у 2017 році - 146,1 млн грн), що на 354,1 млн грн або у 3,4 рази більше;

- телефонні апарати (8517) - 461,2 млн грн, що становить 4,7 % всіх нарахованих податків (у 2017 році - 405,6 млн грн), що на 55,6 млн грн або на 13,7 % більше;

- с/г техніка (8433) - 3869 од., 395,3 млн грн, що становить 4 % всіх нарахованих податків (у 2017 році - 548,9 млн грн), що на 153,7 млн грн менше, або на 28,0 %;

- мінеральних добрив (3102,3103,3105) - 366,5 млн грн, що становить 3,6 % всіх нарахованих податків (у 2017 році - 81,9 млн грн), що на 284,6 млн грн або у 4,5 рази більше;

- машини с/г (8432) 3064 од. - 334,7 млн грн, що становить 3,4 % всіх нарахованих податків (у 2017 році - 281,7 млн грн), що на 53,0 млн грн або на 18,8 % більше;

- машин автоматичного оброблення інформації (8471) - 319,3 млн грн, що становить 3,2 % всіх нарахованих податків (у 2017 році - 186,4 млн грн), що на 132,9 млн грн або на 71,3 % більше;

- м'ясо птиці (0207) - 277,1 млн грн, що становить 2,8 % всіх нарахованих податків (у 2017 році – 258,1 млн грн), що на 19,0 млн грн або на 7,3 % більше;

- сала (0209) - 247,5 млн грн, що становить 2,5 % всіх нарахованих податків (у 2017 році – 222,6 млн грн), що на 24,9 млн грн або на 11,2 % більше [8].

Аналіз економічних показників свідчить, що в порівнянні з 2017 роком відбулося зростання обсягів ввезення оподаткованого імпорту:

по вазі - на 42,98 відсотків;

по вартості (у дол. США) - на 19,96 відсотків.

З набранням чинності з 01.01.2016 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі - ЄС) від 27.06.2014, передбачено створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, а саме встановлення безмитних тарифних квот на деякі види продукції, скасування мит або їх процентне зменшення, при умові підтвердження походження товару.

За 2018 рік сума наданих пільг складає 460575,5 тис. грн, що на 144076,1 тис. грн більше ніж у 2017 році. Пільги надавалися при митному оформленні: товарів тимчасового ввезення на територію України УЄФА - 146324,5 тис. грн (18 %); товарів, що ввозяться в Україну згідно з міжурядовими угодами з країнами СНД - 78099,7 тис. грн (9,6 %); товарів тимчасового ввезення на територію України - 47709,8 тис. грн (5,9 %); ввезення транспортних засобів оснащених електродвигунами - 18764,0 тис. грн (2,3 %); сировина для виробництва підакцизних товарів - 17 437,0 тис. грн (2,1 відсотки); макулатура та відходи - 15046,0 тис. грн (1,9 %); ввезення товарів суб'єктами літакобудування - 8911,6 тис. грн (1,1 %); ввезення міжнародної технічної допомоги - 5677,8 тис. грн (0,7 %); технічні та інші засоби реабілітації - 4271,5 тис. грн (0,5 %); ввезення транспортних засобів на постійне місце проживання - 4281,1 тис. грн (0,5 %); товари, які були поміщені у митний режим експорту - 2896,3 тис. грн (0,4 %); товарів, що ввозяться в Україну

згідно з міжурядовими угодами з Канадою - 1447,9 тис. грн (0,2 %); ввезення обладнання, матеріалів щодо Грантів технічної допомоги між Україною та міжнародного банку реконструкції - 812,5 тис. грн (0,1 %).

Протягом періоду 2018 року із 165371 оформлених митних декларацій (крім типу ЕЕ) 162995 оформлено шляхом декларування товарів у електронному вигляді, що становить 98,6 % від загальної кількості митних декларацій, аналогічний показник за 2017 рік – 91,8 %.

Загальна кількість акредитованих в митниці учасників ЗЕД станом на 1.01.2018 року становила 2761, з них зовнішньоекономічні операції з початку року здійснювали 1019 (36.9%) учасників.

Кількість суб'єктів ЗЕД, що знаходяться на обліку у інших митницях і здійснювали зовнішньоекономічні операції в зоні діяльності Волинської митниці ДФС України у 2017 році становила 1183. В 2016 році таких учасників ЗЕД було 998.

За 12 місяців 2017 року було оформлено 120448 вантажних митних декларацій, що на 24,7% більше, ніж у 2016 році. У 2017 році було оформлено: 2973,984 тис. тон вантажів, що на 31,9% більше, ніж в минулому році; 148.984 тис. одиниць транспортних засобів, що на 26,5% (31235 одиниць) більше, ніж у 2016 році.

Впродовж 2017 року через автомобільні та залізничні пункти пропуску митниці через державний кордон України пропущено: 7888,941 тис. осіб, 2914,213 тис. одиниць транспортних засобів. Протягом звітної періоду через пункти пропуску митниці було пропущено 15852,558 тис. тон вантажів.

Підрозділами митного оформлення митниці у 2017 році було оформлено 123753 митних декларацій (крім ЕЕ), що на 25334 (25.7%) що більше аналогічного показника 2016 року (98419 МД).

Станом на 01.01.2020 року на Волинській митниці акредитовано 3694 суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності 1223, з яких здійснювали зовнішньоекономічні операції в 2019 році. Кількість підприємств які

застосовували процедуру електронного декларування на сьогодні налічує 1217 підприємства, що становить – 99,5% до кількості активних.

Всього по 01.01.2020 оформлено – 102 989 ЕПП (100%), 205 028 ЕВМД (99,4%) всього оформлено 308 017 ЕВМД, ЕПП що становить 99,6% від всіх оформлених ВМД даних типів.

Питома вага ЕПП становить 33,4% ЕВМД становить 66,6%.

Щодо результатів оформлення ЕПП впродовж 2019 року, то станом на 1.01.2019 року було оформлено 102989 ПП, див. *Додаток В.*, як видно з нього, спостерігається загальна тенденція до зменшення оформлених електронних документів у грудні у порівнянні з листопадом.

Показник відсоткового співвідношення подання митних декларацій в електронній формі порівняно до загальної кількості поданих декларацій становить 99,4%.

Наявні можливості – збільшення показника електронного декларування за підсумками 2020 року до 99,8%. Такий показник обґрунтовується наступним резервними можливостями: забезпечення 100 % декларування товарів активними учасниками ЗЕД та митно-брокерськими підприємствами.

Тенденції світового розвитку економічних процесів встановлюють нові завдання зі спрощення митних процедур та процедур логістики, для реалізації яких необхідно створювати сучасні електронні інформаційні системи: доступні, керовані, безпечні та контрольовані.

На сьогодні ведеться цілеспрямована робота із широкого впровадження у роботу митних органів процедур з митного контролю та оформлення, заснованих на застосуванні інформаційно-телекомунікаційних технологій. Найбільш інноваційною із таких процедур є електронне декларування, яке дозволяє створити безпаперове інформаційне середовище для митних органів та суб'єктів ЗЕД на базі новітніх інформаційних технологій.

Декларування товарів виступає важливим елементом митного законодавства України, яке обумовлює необхідність відображення

інформації та відомостей про товари і мету їх переміщення через митний кордон.

Сутність декларування полягає у тому, що особа шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) надає точні відомості про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомості, необхідні для здійснення їх митного контролю та митного оформлення. При застосуванні письмової форми декларування можуть використовуватися як електронні документи, так і документи на паперовому носії.

Електронне декларування здійснюється з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом, та інших електронних документів або їх реквізитів у встановлених законом випадках. Оптимізація процесу декларування товарів ґрунтується на зменшенні паперового документообігу і підвищенні значення електронного декларування за принципом «єдиного вікна». Тобто такий процес повинен бути реалізований через безконтактну форму співпраці суб'єктів ЗЕД і посадових осіб органів доходів і зборів.

Запровадження електронного декларування свідчить про високий розвиток запровадження митних інформаційних технологій. Така процедура значно скорочує час проходження товарів і документів через митниці, мінімізує суб'єктивний вплив на прийняття рішень і зменшує кількість бюрократичних процедур. Завдяки запровадженню на митницях електронного декларування, прискорюється здійснення митних формальностей, зводиться до мінімуму суб'єктивний фактор під час здійснення митних процедур.

Проаналізуємо окремі показники митної статистики щодо декларування товарів. Порівняння кількості оформлених митних декларацій за підсумками січня-жовтня 2020-2021 рр засвідчує їх зростання з 3614,9 тис шт. до 4206,6 тис. шт., що відображає активізацію зовнішньоекономічних процесів, та оформлених митних декларацій, див. рис. 2.1.

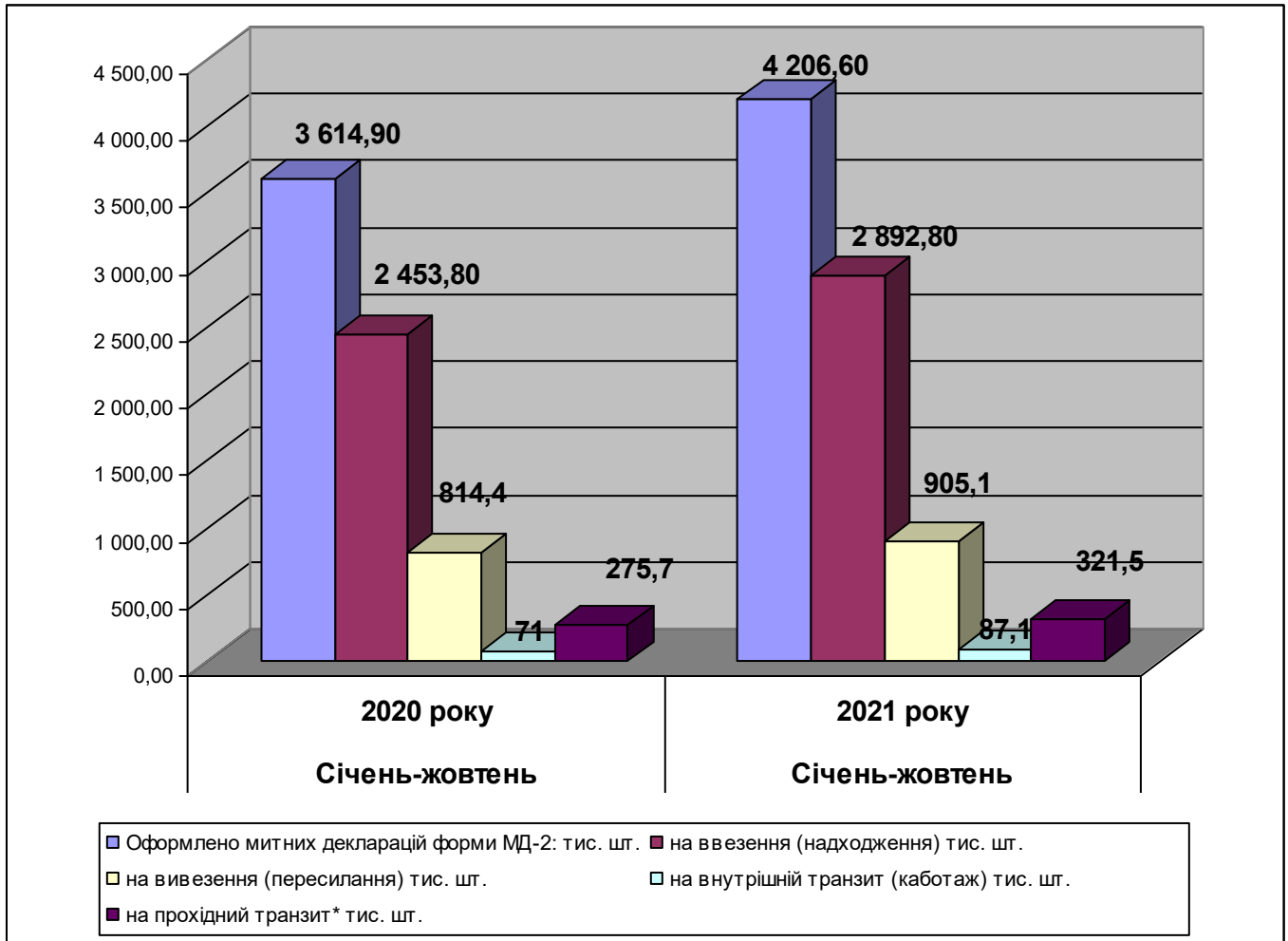

Рис. 2.1. Показники оформлення митних декларацій за січень-жовтень 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором за даними ДМС України

При цьому, означене зростання мало місце і в частині оформлення митних декларацій форми МД-2 за процедурою електронного декларування, де зростання склало 587,8 тис. шт, (див. рис. 2.2.) при цьому , найбільше зростання склали митні декларації саме на ввезення товарів та продукції на митну територію держави. В загальному це можна розглядати дwoяко: з одного боку це є чинником наповнення казни держави, а з іншого боку продукція, що реалізовується в межах митного простору України не створена національним тораровиробником, і тому погіршує показники економічного розвитку саме національних суб'єктів бізнесу.

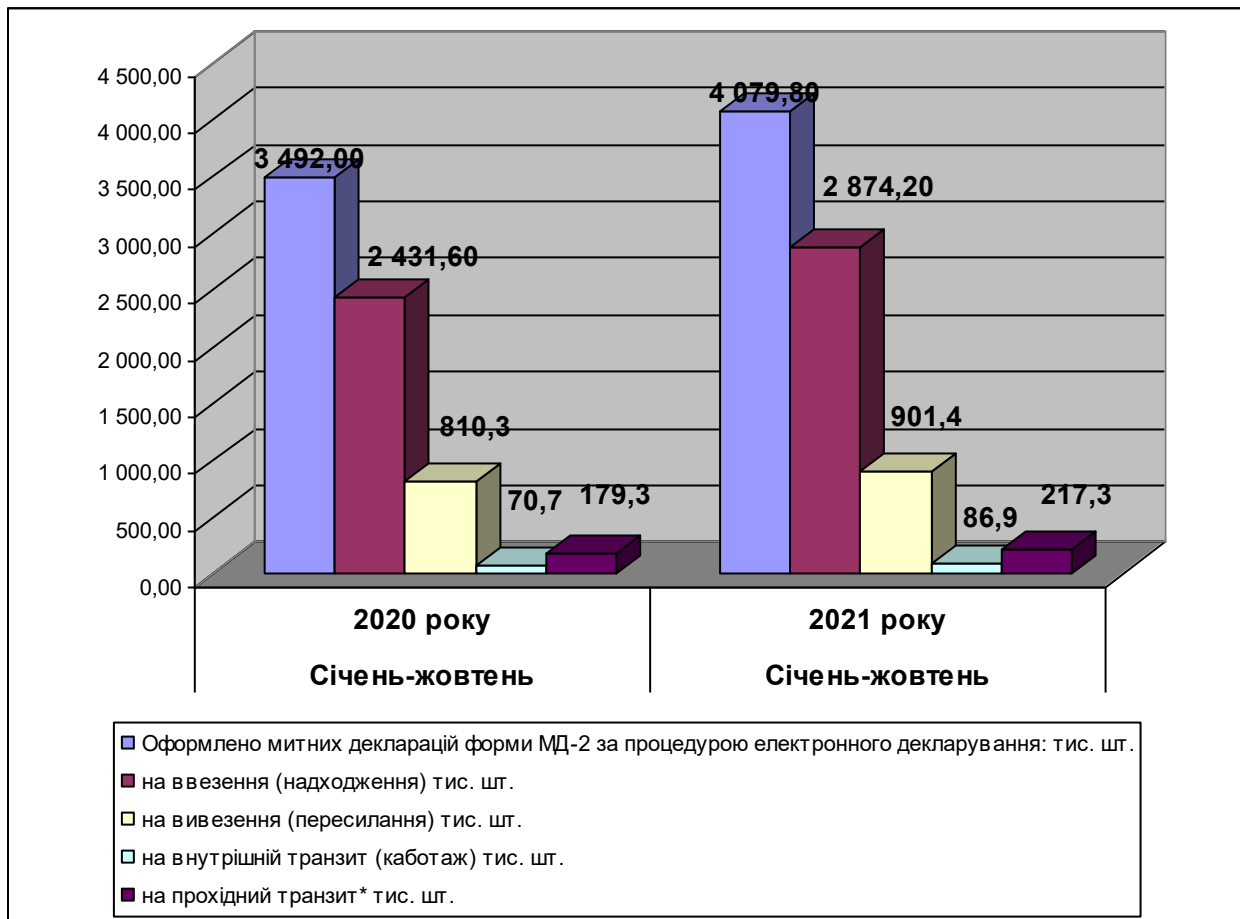

Рис. 2.2. Показники оформлення митних декларацій форми МД-2 за процедурою електронного декларування за січень- жовтень 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором за даними ДМС України

Загалом, в структурі оформлених митних документів, окрім митних декларацій, зокрема квитанцій МД-1, оглядових розписів М-15 та митних декларацій М-16 за означений період також спостерігалось зростання кількості поданих документів, див. рис. 2.3.

Загалом, уніфікована митна квитанція МД-1 використовується під час прийняття на зберігання митним органом товарів, справляння з фізичних осіб та платежів, за умови, що митним законодавством України не передбачено подання вантажної митної декларації на переміщувані через митний кордон України товари, а також при оформленні митними органами грошової застави у передбачених митним законодавством випадках.

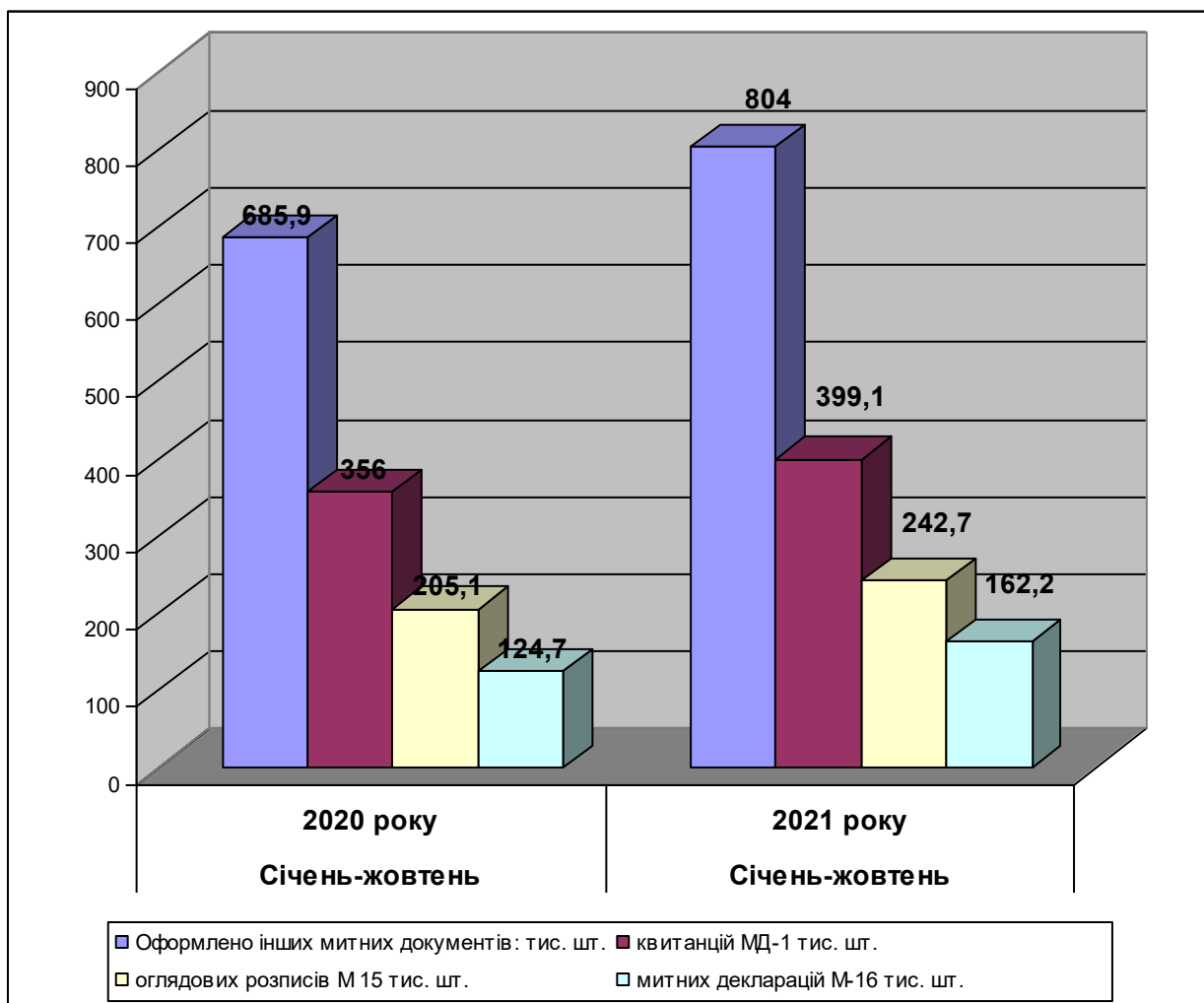

Рис. 2.3. Показники оформлення інших митних документів за січень-жовтень 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором за даними ДМС України

Щодо окремих показників митної статистики в частині кількості осіб, які здійснюють операції з товарами та перебувають на централізованому обліку, то за означений період січня-жовтня 2020-2021 рр. також спостерігалось зростання з 145,2 тис. осіб до 158,4 тис. осіб, при цьому мало місце скорочення осіб, взятих на облік з початку року, див. рис. 2.4.

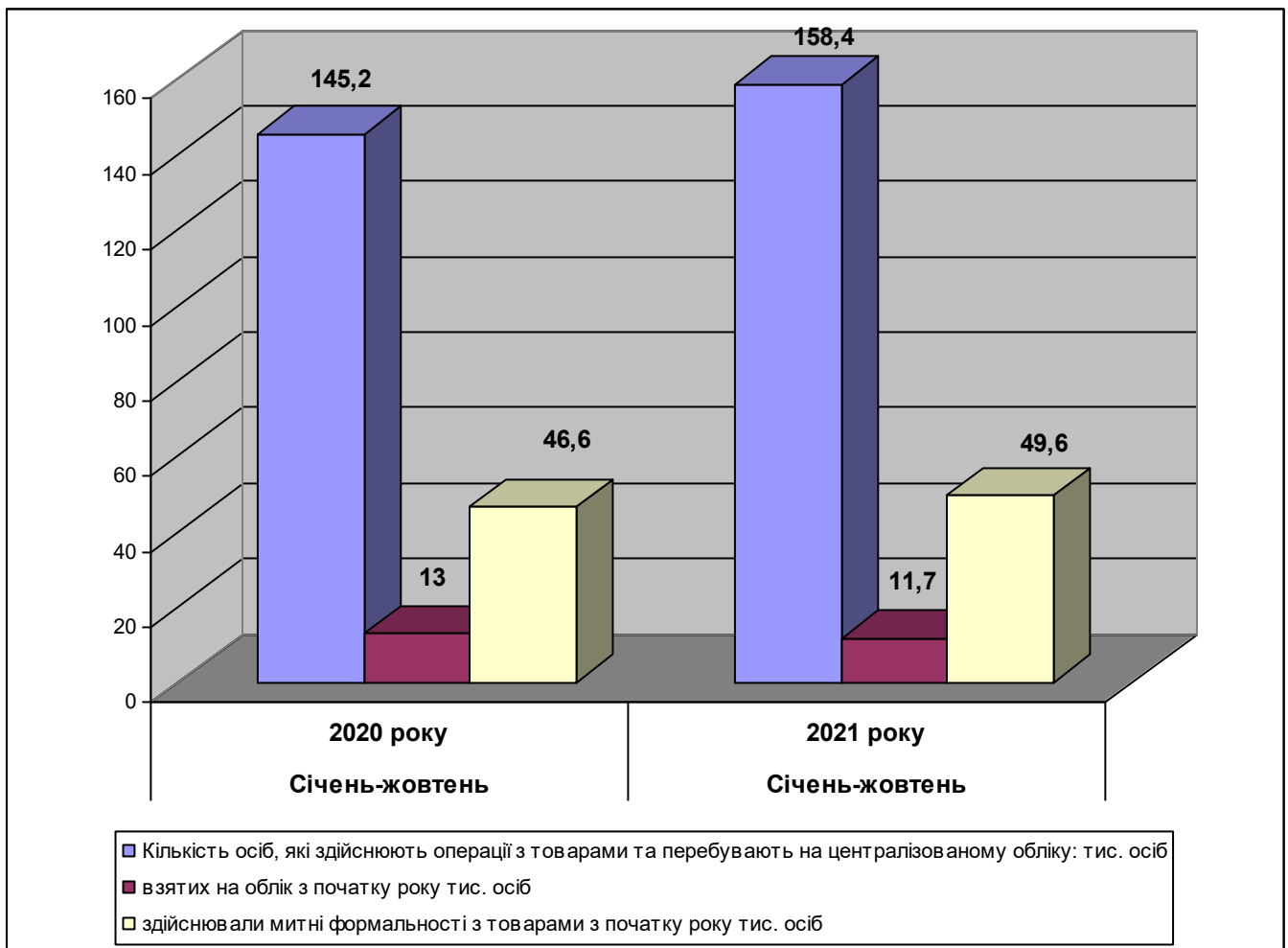

Рис. 2.4. Кількість осіб, які здійснюють операції з товарами та перебувають на централізованому обліку в митних органах держави за січень- жовтень 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором за даними ДМС України

Порівняння окремих показників митної статистики переміщення через митний кордон України товарів та транспортних засобів за ділянками кордону за період 2014-2020 років, представлених в *додатках Д, Е, Є, та Ж* засвідчують, що впродовж означеного періоду мало місце значне скорочення кількості пропущених транспортних засобів як в кількості одиниць транспортних засобів, так і щодо обсягів вантажів, що демонструє спадку динаміку зовнішньоекономічних процесів в Україні.

2.2. Аналіз практики здійснення митного контролю та митного оформлення щодо переміщення товарів громадянами (на прикладі Волинської митниці ДМС України)

Основними завданнями митниці є захист економічних інтересів держави, наповнення дохідної частини державного бюджету, недопущення ухилення від сплати необхідних податків і зборів, протидія незаконному переміщенню товарів і транспортних засобів через митний кордон України тощо. На виконання зазначених завдань і була спрямована у 2019 році робота митниці.

На 2019 рік Волинській митниці ДФС доведені індикативні показники надходжень митних платежів в загальній сумі 11449,2 млн. грн. (у 2018 році - 9204,8 млн грн.). За результатами проведеної роботи з адміністрування митних платежів митницею до державного бюджету перераховано кошти в сумі 12805,1 млн. грн. Виконання доведеного показника становить 111,8 %, перевиконання – 1355,9 млн грн. Порівняно з аналогічним періодом 2018 року доведений індикативний показник (9204,8 млн грн) збільшено на 24,4 % або на 2244,4 млн гривень. Основними чинниками, що мали позитивний вплив на стан справляння митних платежів є збільшення обсягів ввезення окремих бюджетоформуючих товарів, а саме: легкових автомобілів, машин та механічних пристроїв спеціального призначення, вантажних автомобілів, мінеральних добрив, прокату плоского, частин до транспортних засобів, електричної апаратури, одягу та інших товарів.

У 2019 році в порівнянні з 2018 роком (10080,2 млн. грн.), збільшилися обсяги ввезення та суми сплачених митних платежів на 27,0 % (2724,9 млн. грн.) за рахунок збільшення обсягів ввезення наступних товарів:

легкові автомобілі (8703) - при збільшенні податків у 2,3 рази, на 2153,3 млн грн.;

машини та механічні пристрої спеціального призначення (8479) - на 372,0 млн грн;

вантажні автомобілі (8704) - на 181,1 млн грн;
 мінеральні добрива (3102,3105) - 158,6 млн грн;
 прокат плоский (7209,7210) - на 68,1 млн грн;
 частини до транспортних засобів (8708) - на 43,5 млн грн;
 машини, обладнання промислове (8419) - на 35,7 млн грн;
 машини та пристрої для підймання, переміщення (8428) - на 34,5 млн
 грн;
 саквояжі, чемодани (4202) - 27,9 млн грн;
 електрична апаратура (8536) - 23,7 млн грн;
 мікрофони та підставки до них (8518) - на 25,5 млн грн;
 одяг (6110) - на 25,4 млн. гривень.

Загалом, структура Волинської митниці охоплює 5 митних постів, 8 пунктів пропуску, з них 5 автомобільних та 3 залізничних та 4 підприємства сфери обслуговування, див. таб. 2.1.

Таблиця 2.1.

Загальні дані по Волинській митниці ДМС України [8].

Кількість:			
Кількість митних постів	5	- постійних ЗМК	17
МС (всього):	1	- тимчасових ЗМК	30
- відкритого типу	1	Магазинів безмитної торгівлі	2
- закритого типу	0		
СТЗ (всього):	6	Підприємств сфери обслуговування	4
- відкритого типу	3	Місць доставки	4
- закритого типу	3	Інформаційних терміналів	4
Кількість пунктів пропуску:	8	Уповноважених економічних операторів	-
- автомобільних	5		
- залізничних	3		

Проаналізуємо окремі показники митного оформлення та декларування при оформленні товарів із застосуванням митних декларацій. Так, впродовж

січня – грудня 2019 року посадовими особами митних постів оформлено 196 032 МД (крім ЕЕ), що на 30 661 МД (18,54 %) більше аналогічного показника 2018 року (165 371 МД), див. таб. 2.2.

Таблиця 2.2.

Показники митного оформлення та декларування при оформленні товарів в розрізі основних типів МД [8].

Напрямок переміщення	Оформлено МД січень - грудень 2019	% від напрямку переміщення	Оформлено МД січень – грудень 2018	Порівняння	
				Різниця	%
Імпорт, всього, в т.ч.(крім ЕЕ)	134 977	100,0%	99 286	35 691	35,95%
Ім.40 ДЕ	100 896	74,8%	78 935	21 961	27,82%
Ім.40 АА	19 941	14,8%	6 403	13 538	211,43 %
Ім.40 ЕА	7 811	5,8%	7 451	360	4,83%
Ім.31	2 666	2,0%	3 000	-334	-11,13%
Ім.51	2 801	2,1%	2 447	354	14,47%
Інші Ім.	862	0,6%	1 050	-188	-17,90%
Експорт, всього, в т.ч.	41 769	100,0%	46 877	-5 108	-10,90%
Ек.10 АА	37 635	90,1%	42 012	-4 377	-10,42%
Інші, Ек	4 134	9,9%	4 865	-731	-15,03%
Транзит, всього, в т.ч.	19 286	100,0%	19 208	78	0,41%
Тр.80 АА	15 346	79,6%	14 224	1 122	7,89%
Тр.80 УМВ	492	2,6%	540	-48	-8,89%
Тр.81 АА	2 082	10,8%	2 603	-521	-20,02%
Тр.81 УМВ	1 366	7,1%	1 841	-475	-25,80%
Всього:	196 032	xxx	165 371	30 661	18,54%

Означені показники засвідчують існуючу тенденцію зменшення експортних відправлень на 10,9 % в порівнянні з періодом 2018 року. Імпортні переміщення в порівнянні з періодом 2018 року збільшились на 35,95 %, транзитні на 0,41 %.

Впродовж означеного періоду неодноразово вживались заходи посиленого контролю щодо оформлення товарів за МД типу «ЕА», особливо при оформленні товарів, що випускаються у вільний обіг, з початку року митницею оформлено:

Таблиця 2.3.

Аналіз кількості оформлених митних декларацій Волинською митницею за підсумками 2019 року [8].

МД типу «ЕА»	Кількість оформлених МД	% оформлених МД	Примітки
Всього оформлено МД типу «ЕА», за якими випущено товар відповідно до заявленого режиму	10 718	7,94 %	% від загальної кількості МД типу ІМ
ІМ 40	7 811	72,88 %	% від оформлених «ЕА»
ІМ 41	43	0,40 %	
ІМ 51	1 205	11,24 %	
ІМ 31	1 659	15,48 %	
<i>Всього оформлено МД типу ІМ</i>	134 977	xxx	XXX

Як видно з даних таблиці, кількість оформлених МД ІМ типу ЕА становить 7,94 % від загальної кількості оформлених імпорتنих МД типу ІМ (134 977).

Оцінка часових нормативів при оформленні товарів і транспортних засобів із застосуванням митних декларацій дозволяє виявити, що впродовж

звітнього періоду підрозділами митного оформлення митниці оформлено 187 026 МД (крім типу ЕЕ), див. таб. 2.4.

Таблиця 2.4.

Показники часових нормативів на заповнення митних декларацій в розрізі митних режимів [8].

	Митний режим (напрямок переміщення)			Всього по митниці
	Експорт	Імпорт	Транзит	
Кількість МД (шт.)	41 769	134 977	19 286	196 032
Середній час (хв.)	65 хв.	277 хв.	38 хв.	204 хв.

Середній час оформлення однієї митної декларації в цілому по Волинській митниці за січень - листопад 2019 року становив 3 год. 24 хв. При цьому, загальна кількість митних декларацій, оформлених підрозділами митного оформлення Волинської митниці за звітний період 2019 року з перевищенням часових нормативів, встановлених законодавством склала – 16 312 митних декларацій, що становить 8,3 % від загальної кількості оформлених митних декларацій (187 187). З них в митному режимі ЕК – 645, в митному режимі ТР – 40 МД, в митному режимі ІМ – 15 627 МД.

Впродовж січня - грудня 2019 року оформлено 40 302 Карток відмови в прийнятті митної декларації, митному оформленні, випуску чи пропуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення, з них:

- відмова в пропуску товарів і транспортних засобів через митний кордон України – 25 151 карток відмови, що становить 1,29 % від загальної кількості пропущених транспортних засобів (1 948 601 ТЗ);

- відмова в прийнятті митної декларації – 3 720 карток відмов, що становить 1,9 % від загальної кількості оформлених митних декларацій (196 032).

- відмова в митному оформленні митної декларації – 11 428 картку відмови, що становить 5,8 % від загальної кількості оформлених митних декларацій (196 032);

- у видачі сертифікату EUR-1 – 3 картки відмови.

Щодо дотримання окремих контрольних процедур в пунктах пропуску, то зазначимо, що впродовж 2019 року в загальному спостерігалось дотримання часових нормативів в пунктах пропуску Волинської митниці, див. таб. 2.5.

Таблиця 2.5.

Показники дотримання часових нормативів в пунктах пропуску Волинської митниці за «червоним» коридором [8].

Місяць року	Смуга руху «червоний коридор»					
	К-сть ТЗ			Середній час перебування в ЗМК		
	2019	2018	Різниця (2019-2018)	2019	2018	Різниця (2019-2018)
Січень	45045	52120	- 7075	1 год. 23 хв.	1 год. 6 хв.	+ 17 хв.
Лютий	49170	53545	- 4375	1 год. 28 хв.	1 год. 5 хв.	+ 23 хв.
Березень	56628	59518	- 2890	1 год. 14 хв.	1 год. 6 хв.	+ 8 хв.
Квітень	54419	53143	1276	1 год. 7 хв.	1 год. 3 хв.	+ 4 хв.
Травень	55365	54288	1077	1 год. 2 хв.	54 хв.	+ 8 хв.
Червень	55791	57938	- 2147	1 год. 1 хв.	54 хв.	+ 7 хв.
Липень	61570	55437	6133	58 хв.	1 год. 15 хв.	- 17 хв.
Серпень	62498	59258	3240	58 хв.	1 год. 19 хв.	- 21 хв.
Вересень	62072	57235	4837	1 год. 3 хв.	1 год. 23 хв.	- 20 хв.
Жовтень	67524	64771	2753	1 год. 34 хв.	1 год. 35 хв.	- 1 хв.

Листопад	65205	55952	9253	1 год. 35 хв	1 год. 31 хв	+ 4 хв.
Грудень	63954	45782	18172	1 год. 45 хв	1 год. 27 хв	+ 18 хв.
Разом	69924 1	668 987	30 254	1 год. 15 хв.	1 год. 13 хв.	+ 2 хв.

Дані таблиці засвідчують, що за січень – грудень 2019 року через пункти пропуску для автомобільного сполучення, що розташовані в зоні діяльності Волинської митниці пропущено 699 241 ТЗ, які слідували по смугах руху «червоний коридор». Середній час оформлення таких ТЗ – 1 год 15 хв.

Таблиця 2.6.

**Показники дотримання часових нормативів в пунктах пропуску
Волинської митниці за «зеленим» коридором [8].**

	Смуга руху «зелений коридор»					
	К-сть ТЗ			Середній час перебування в ЗМК		
Місяць року	2019	2018	Різниця (2019- 2018)	2019	2018	Різниця (2019- 2018)
Січень	89152	134257	- 45 105	57 сек.	27 сек.	+ 30 сек.
Лютий	86255	130362	- 44 107	1 хв. 8 сек.	25 сек.	+ 43 сек.
Березень	107409	152510	- 45 101	57 сек.	27 сек.	+ 30 сек.
Квітень	100114	146606	- 46492	55 сек.	26 сек.	+ 29 сек.
Травень	113480	156220	- 42740	53 сек.	29 сек.	+ 24 сек.
Червень	106307	166925	- 60618	55 сек.	30 сек.	+ 25 сек.
Липень	122241	182459	- 60218	53 сек.	32 сек.	+ 21 сек.
Серпень	126470	187985	- 61515	54 сек.	46 сек.	+ 8 сек.
Вересень	107030	166014	- 58984	56 сек.	48 сек.	+ 8 сек.
Жовтень	105114	185686	- 58984	1 хв. 14 сек.	44 сек.	+ 30 сек.
Листопад	100768	157235	- 58984	1 хв. 8 сек.	40 сек.	+ 28 сек.

Грудень	85020	104642	- 19622	1 хв. 8 сек.	55 сек.	+ 13 сек.
Разом	1249360	1870901	- 621 541	59 сек.	36 сек.	+ 23 сек.

За січень – грудень 2019 року через пункти пропуску для автомобільного сполучення, що розташовані в зоні діяльності Волинської митниці пропущено 1 249 360 ТЗ, які слідували по смугах руху «зелений коридор». Середній час оформлення таких ТЗ – 59 сек.

Протягом звітної періоду в пунктах пропуску оформлено товарів громадян з використанням 8 445 квитанції МД-1 на загальну вартість товарів 229 823,2 тис. грн., стягнуто платежів 61 391,3 тис. грн. Аналізуючи аналогічні показники за 2018 рік (3 813 квитанції МД-1 на загальну вартість товарів 153 645,8 тис. грн., стягнуто платежів 45 552,2 тис. грн.), то слід зазначити, що рівень оподаткування товарів на одну МД-1 у 2019 році зменшився на 4,7 тис. грн у порівнянні з аналогічним показником 2018 року.

2.3. Оцінка протидії митним правопорушенням при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон держави

Важливою складовою діяльності митних органів є протидія митним правопорушенням та попередження контрабанди товарів. За період 2019 року працівниками Волинської митниці ДМС України здійснювались заходи щодо незаконного переміщення товарів та транспортних засобів як комерційного, так і некомерційного призначення громадянами, що перетинають митний кордон держави. При цьому, з початку року було встановлено майже 100 правопорушень, за результатами дослідження яких спрямовано повідомлення про порушення, що містять ознаки злочину. На рис. 2.5 відображено кількість правопорушень в розрізі статей.

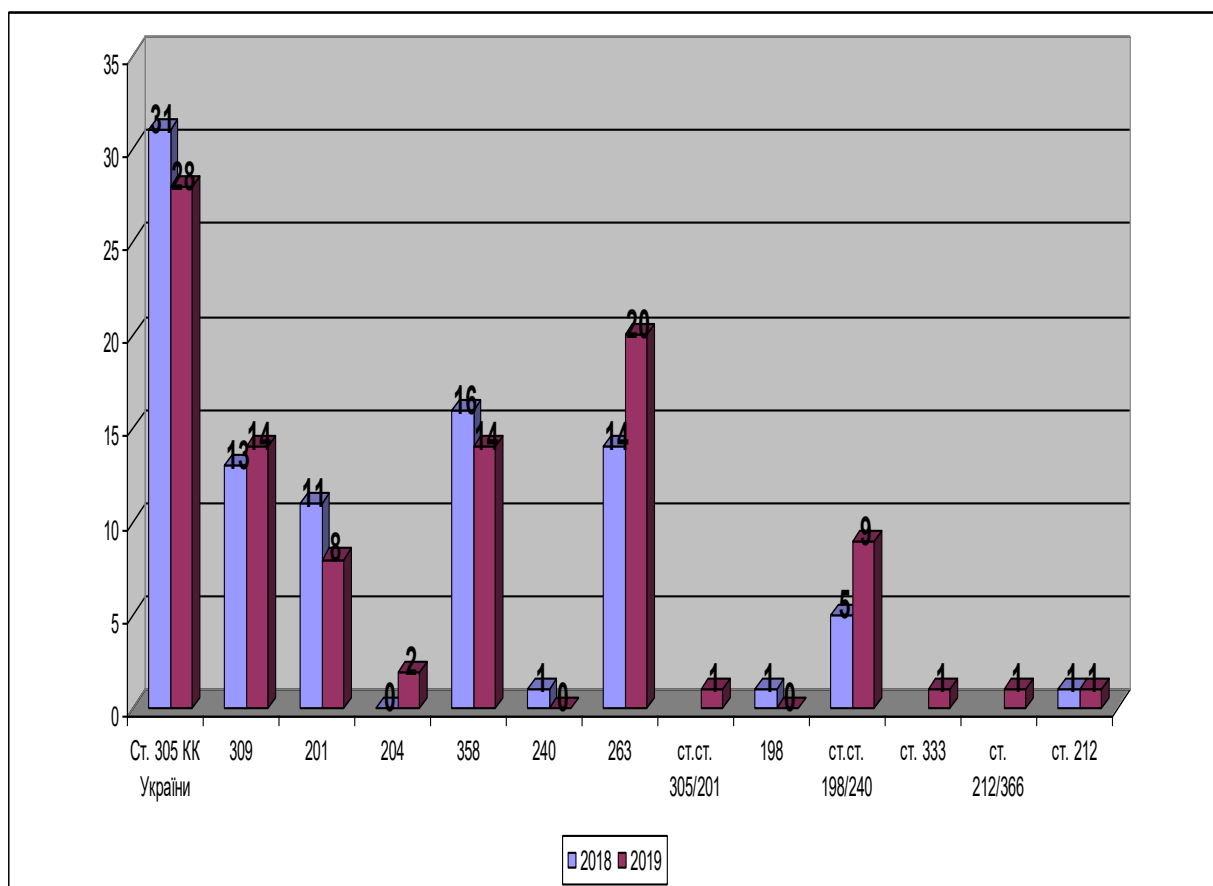

Рис. 2.5 Кількість спрямованих повідомлень про митні правопорушення, що містять ознаки злочину впродовж 2018-2019 рр.

Джерело: складено автором за даними Волинської ДМС України [8].

Порівняння кількості правопорушень впродовж 2018-2019 рр засвідчує, їх зростання на 6 одиниць, при цьому спостерігається зростання по ст. 309 (+1), 263 (+6), ст.ст. 198/240 (+4 од). При цьому мало місце скорочення по статті 201 (-3), 305 (-3).

З початку 2018 року 2019 року було розпочато 8 015 справ про порушення митних правил на суму 116581 547 грн., у 2019 році їх кількість становила 3057 справ про порушення митних правил, на загальну суму 157 876783 грн.

За результатами розгляду даних справ у 2018 році реально застосовано процедуру конфіскації у 668 випадках на суму 102 510 606 грн., за підсумками 2019 року за 735 справами про порушення митних правил було вилучено 137 082 749 грн.

Загалом, за 2019 рік було припинено спроби контрабанди товарів та порушення митних правил. Їх кількість та обсяг відображено в таблиці

З таблиці видно, що найбільшу питому вагу в структурі здійснюваних правопорушень та порушень митних правил становили порушення, що пов'язані з порушенням переміщень товарів промислової групи.

Очевидним є те, що громадяни намагаючись перетнути митний кордон держави здійснювали порушення щодо кількості товару, що дозволено було ввозити, наявних підтверджуючих документів про митну вартість товарів та спосіб ввезення товару на митну територію держави.

Зазначимо, що порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, перелік статей регулюється положеннями Митного кодексу України, натомість контрабанда товарів є кримінальним правопорушенням, що регулюється Кримінальним кодексом України.

Таблиця 2.7

Кількість та обсяги припинених порушень митних правил у 2019 році працівниками Волинської митниці

	Кількість	Сума	Порушення митних правил	Кримінальне правопорушення
Незаконне переміщення тютюнових виробів	172 спроби 345413 пачок	7552225 грн		
Незаконне переміщення товарів продовольчої групи	52 спроби	1419480 грн		
Незаконне переміщення валюти	36 спроб	2755999 грн		
Незаконне переміщення бурштину	11 спроб	924615 грн	7	4 повідомлення ст.198/240 КК
Незаконне переміщення товарів промислової групи	427 спроб	116 193 682 грн		
Незаконне переміщення транспортних засобів	27 спроб	8093105 грн		
Переміщення зброї	30 спроб	56 440 грн	7	20 повідомлень ст.263 КК України; 1 повідомлення за ст.ст. 305/201 КК України; 2 повідомлення - за ст.201 КК України
Незаконне переміщення культурних цінностей	7 спроб	80 753 грн	8	2 повідомлення за ст.201 КК України

Джерело: складено автором за даними Волинської ДМС України [8].

Впродовж 2019 року працівниками функціональних підрозділів Волинської митниці ДМС України було розглянуто 2442 справи про порушення митних правил. Знаковим є те, кількість справ про порушення митних правил, що була розглянута працівниками Волинської митниці у 2019 році було значно меншою кількості аналогічних справ у 2018 році - 7157 справ. Причиною означеного є ефективна просвітницька діяльність митниці, дієві заходи митного контролю та електронне декларування, що дозволяє мінімізувати порушення митного законодавства на етапі появи наміру перетнути митний кордон держави.

До порушників митного законодавства, та законодавства про здійснення зовнішньо-економічної діяльності застосовувались штрафи. Порівняльна кількість застосованих штрафних санкцій у 2018/2019 роках подано у таблиці

Таблиця 2.8.

Застосовані штрафні санкції Волинською митницею ДМС України до порушників митного законодавства

	2018 рік	2019 рік
Накладено штрафів на суму, грн	74439045	48663777
Стягнуто штрафів, накладених митницею, грн	25402025	18204212
Припинено справ	33	140

Джерело: складено автором за даними Волинської ДМС України [8].

У 2019 році за підсумками року на розгляд до судових інстанцій спрямовано 701 справу про порушення митних правил, при цьому загальна сума прапопорушень за даними справами сумарно становила 138215121 грн. В результаті, за 2019 судовими органами держави було розглянуто 531 справу про порушення митних правил, з прийняттям відповідних рішень судовими інстанціями. Таблиця 2.9 ілюструє кінцеві рішення судових органів за підсумками розгляду справ про порушення митних правил, виявлені працівниками Волинської митниці ДМС України.

Таблиця 2.9

Результати судового розгляду справ про митні правопорушення, виявлені Волинською митницею ДМС України

		2018	2019
За рішенням суду	Конфісковано товарів на суму, грн	15419 794	13377982
	Накладено штрафів судом на суму, грн	10773533	14123038
	Стягнуто штрафів, накладених судом, на суму, грн	2395161	3512922
	Закрито провадження у	74 справах про порушення митних правил на суму 35361697 грн	77 справах про порушення митних правил суму 57254875 грн
			5 справ у зв'язку із закінченням строків накладення адмінстягнення на суму 2804949 грн
			12 справ за малозначимістю скоєного правопорушення на суму 489279 грн;
		60 справ у зв'язку з відсутністю складу правопорушення на суму 53960647 грн.	

Джерело: складено автором за даними Волинської ДМС України [8].

За підсумками розгляду справ про порушення митних правил, конфісковані товари реалізуються в загальному порядку та разом зі штрафними санкціями, накладеними митними підрозділами та судовими інстанціями надходять до Держбюджету.

Станом на кінець 2019 року надходження від реалізації конфіскованих товарів та сплачених штрафів, накладених митницею та судом, становили 26344973 грн., проти 30767341 грн у 2018 році та 6 214 дол. США та 28 210 Євро конфіскованих сум валюти.

Окремим напрямом діяльності митних органів держави при здійсненні митного контролю громадян при переміщенні ними товарів та транспортних засобів є виявлення та попередження незаконного переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, зброї, а також культурних цінностей.

За результатами цього напрямку діяльності функціональних підрозділів Волинської митниці ДМС України у 2018 році було встановлено 44 факти незаконного переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, зброї, а також культурних цінностей, при цьому у 2019 році було виявлено 46 спроб несанкціонованого переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, за результатами чого до правоохоронних органів спрямовано 46 повідомлень про протиправні діяння, що містять ознаки злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України, з них:

28 повідомлень – за ст. 305 КК України;

14 повідомлень – за ст. 309 КК України;

3 повідомлення – за ст. 201 КК України;

1 повідомлення – за ст.ст. 305/201 КК України.

Зазначимо, що усі факти порушення переміщення через митний кордон держави наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, зброї, а також культурних цінностей були виявлені

працівниками Волинської митниці у 2018-2019 рр становлять 100 % ефективності діяльності по даному показнику.

Ще одним напрямом діяльності митних органів держави при здійсненні митного контролю громадян при переміщенні ними товарів та транспортних засобів є виявлення та попередження незаконного переміщення зброї, що є значною проблемою для України зважаючи на військовий конфлікт з Російською федерацією на сході нашої країни.

Про масштаб даної проблеми свідчить той факт, що якщо у 2018 році працівниками Волинської митниці ДМС України було виявлено 21 факт незаконного переміщення зброї та боєприпасів, то за період січня-грудня 2019 року було виявлено 31 спроба незаконного переміщення фізичними особами через митний кордон держави зброї та боєприпасів, за результатами чого до правоохоронних та судових органів держави було спрямовано 24 повідомлення в розрізі:

20 повідомлень за ст.263 Кримінального кодексу України;

1 повідомлення за ст.ст. 305/201 Кримінального кодексу України;

1 повідомлення - за ст.333 Кримінального кодексу України;

2 повідомлення - за ст.201 Кримінального кодексу України та складено 7 протоколів про порушення митних правил.

Така висока ефективність діяльності працівників митниці може бути досягнута лише завдяки тісній співпраці функціональних підрозділів Волинської митниці з державними органами влади, правоохоронними та контролюючими органами іноземних держав. В результаті, за підсумками 2019 року сектором взаємодії з митними органами іноземних держав УПМП та МВ Волинської митниці ДФС спрямовано 139 запитів (89 запитів у 2018 році) до митних органів іноземних держав:

–7 безпосередньо до митних органів (10 запитів у 2018 році);

–132 (79 у 2018 році) запитів через Департамент організації протидії митним правопорушенням та міжнародної взаємодії ДМС України.

За підсумками звернень отримано 125 відповідей на запити, що спрямовувались Волинською митницею ДМС України до митних органів іноземних держав. В результаті означеної співпраці на основі отриманих відповідей від митних органів іноземних держав було складено 23 протоколи про порушення митних правил:

- 17 за ознаками ст. 483 МКУ на суму 22 784 299 грн.;
- 6 за ознаками ст. 485 МКУ (неправомірне звільнення від сплати митних платежів), сума недоборів – 1 778 440 грн.

Додатково направлено 6 повідомлень про протиправне діяння, що містить ознаки злочину, передбаченого ст. 358, ч. 1 ст. 212 та ст. 366 Кримінального кодексу України.

Має місце і зворотня активність, для прикладу впродовж 2019 року отримано та опрацьовано 87 звернень від митних органів іноземних держав. За результатами опрацювання складено 125 протоколів про ПМП на загальну суму недоборів 2 738 166 грн. (ст. 485 МКУ), 2 протоколи за ознаками ст.483 (неправомірне звільнення від сплати митних платежів), сума недоборів – 651 437 грн та направлено 1 повідомлення про протиправне діяння, що містить ознаки злочину, передбаченого ст. 358 Кримінального кодексу України.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Важливим елементом митного законодавства України, яке обумовлює необхідність відображення інформації та відомостей про товари і мету їх переміщення через митний кордон є електронне декларування при переміщенні товарів через митний кордон держави.

Електронне декларування здійснюється з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом, та інших електронних документів або їх реквізитів у встановлених законом випадках. Оптимізація процесу декларування товарів ґрунтується на зменшенні паперового документообігу і підвищенні значення електронного декларування за принципом «єдиного вікна». Тобто такий процес повинен бути реалізований через безконтактну форму співпраці суб'єктів ЗЕД і посадових осіб органів доходів і зборів.

Запровадження електронного декларування свідчить про високий розвиток запровадження митних інформаційних технологій. Така процедура значно скорочує час проходження товарів і документів через митниці, мінімізує суб'єктивний вплив на прийняття рішень і зменшує кількість бюрократичних процедур. Завдяки запровадженню на митницях електронного декларування, прискорюється здійснення митних формальностей, зводиться до мінімуму суб'єктивний фактор під час здійснення митних процедур.

Надзвичайно актуальною проблемою є недосконалість положень митного законодавства, недостатня увага законодавця до нормативно-правового регулювання процедур здійснення митного контролю після випуску товарів, а також розробка та запровадження антикорупційних методів з одночасною розробкою електронних послуг для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

РОЗДІЛ 3.
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА
МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ
ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

Не дивлячись на велику кількість заходів по вдосконаленню митного контролю і митного оформлення при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон держави громадянами існують доволі значні резерви підвищення ефективності цього напрямку реалізації митної справи. Передусім відмітимо наявність законодавчих лазівок, неналежного рівня координації між «податковими» і «митними органами», часті випадки ухилення або затримки сплати митних зборів іноземними економічними операторами шляхом необґрунтованого використання умов звільнення від митних зборів, хибного застосування митних режимів або та інших незаконних дій.

Стаття 2 Митного Кодексу України визначає, що митний контроль є не чим іншим, як комплексом заходів, що реалізуються посадовими особами митних органів в межах визначених законодавством з метою дотримання положень нормативно-правових актів з питань реалізації як митної справи загалом, так і митного контролю зокрема.

Виходячи з цього, усі товари та транспортні засоби, що переміщуються громадянами через митний кордон України підлягають процедурі обов'язкового митного контролю, ключовим завданням якого є «перевірка і проведення митних операцій і дій відповідно до митного законодавства; дотримання фізичними та юридичними особами, які займаються митною діяльністю, встановлених митних правил і процедур, а саме порядку переміщення товарів та будь-яких предметів через митний кордон України» [28, с. 68].

Як ми уже визначали в попередніх розділах, комплексна система митного контролю щодо переміщення товарів та транспортних засобів громадянами через митний кордон держави охоплює послідовні заходи контрольної діяльності, що ґрунтуються на широкому застосуванні методів аналізу митних ризиків і загроз як на етапі отримання інформації про наміри здійснення зовнішньоекономічної операції, впродовж процедури митного оформлення товарів, та після випуску товарів для подальшої реалізації в митному просторі держави. Таким чином означені складові формують собою безперервний алгоритм, що націлений на забезпечення захисту економічних інтересів громадян, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та держави, протидії та попередженню ймовірним митним правопорушенням.

Київська конвенція визначає можливість застосування заходів митного контролю за вибірковим принципом, що ґрунтується на спрощенні митних процедур та мінімізації витрат часу на здійснення митних формальностей. Виходячи з цього, дотримання принципу вибірковості митного контролю та зниження чинних заходів його здійснення до 10-15% обсягу операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності є очікуваним напрямом в реформуванні діяльності митних підрозділів, що повинно відбуватись з одночасним розширенням пост аудиту після митного оформлення товарів і їх випуску у вільний обіг.

В сучасній цифровій епосі інтереси суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності ідентифікують, що найважливішою сферою реформування митниці є автоматизація митних процедур і прискорення електронного обміну даними, що відбувається у всіх країнах світу шляхом реалізації проектів, спрямованих на автоматизацію процесів митного контролю та оформлення, а також електронного документообігу.

Заходи автоматизації митних формальностей і використання сучасних інформаційних технологій в структурних підрозділах митних органів дозволяє активізувати виробництво товарів національними товаровиробниками, мінімізувати як процедури митного контролю при

митному оформленні так і участь «людського фактора» та скоротити корупційні ризики і загрози.

Ще одним напрямом вдосконалення митного контролю та митного оформлення при переміщенні товарів та транспортних засобів фізичними особами є мінімізація корупційних ризиків. В цьому контексті, 9 грудня 2020 року в Державній митній службі України була прийнята Антикорупційна програма ДМС України на 2021-2022 роки [2].

Її метою є запровадження дієвої системи попередження корупції в роботі ДМС України, її територіальних структур, поступове і неуклінне застосування механізмів прозорості, доброчесності, мінімізації ймовірних корупційних ризиків, забезпечення доступу громадськості до показників діяльності митних інституцій, публічне обговорення антикорупційних заходів в митних органах та підвищення довіри громадян до діяльності митної служби держави.

Завданням Антикорупційної програми визначено:

- Виявлення та аналіз корупційних чинників в діяльності ДМС України, ідентифікація, виявлення та усунення передумов та причин, що зумовлюють появі корупційних загроз, осіб, що можуть бути причетними, механізмів і способів їх здійснення;

- Окреслення спектру заходів щодо усунення ідентифікованих корупційних загроз, осіб, що відповідають за їх виконання, поширення інформації про відповідальність порушників та заходи антикорупційного впливу;

- Окреслення процедури моніторингу, оцінки рівня дотримання Антикорупційної програми та звірки рівня дотримання встановлених параметрів.

Інструментами досягнення цілей та орієнтирів Антикорупційної програми запобігання та протидії корупції і діяльності ДМС України на період 2021-2022 років визначено:

- 1) визначення та запровадження заходів запобігання та нейтралізації

корупційних загроз, пов'язаних з здійсненням правопорушень та порушень митного законодавства в митному просторі держави;

2) здійснення контрольної, організаційної інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо запобігання порушень митного законодавства держави та мінімізації корупційних ризиків;

3) удосконалення нормативно-правової бази з питань здійснення митного контролю та митного оформлення, що містить ймовірні загрози появи корупційних ризиків та неоднозначні трактування;

4) здійснення посадовими особами структурних підрозділів ДМС України роз'яснень, методичної та консультаційної роботи щодо питань дотримання положень митного законодавства, запобігання проявів корупції як в процесі здійснення митного контролю, так і на етапі виконання митних формальностей;

5) реалізації комплексу заходів пов'язаних з виявленням конфлікту інтересів, його попередження та мінімізації впливу на інтереси держави та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

6) перевірка фактів подання посадовими особами структурних підрозділів ДМС України-суб'єктами декларування декларацій та інформування Національного агентства щодо випадків неподання чи несвоєчасного подання декларацій у визначеному відповідно до Закону порядку;

7) реалізації контрольних заходів щодо дотримання посадовими особами ДМС України антикорупційного законодавства, в частині обмежень використання службових повноважень чи свого становища, одержання коштовних подарунків, робота за сумісництвом, та у вигляді незареєстрованої діяльності, діяльності близьких осіб, отримання неправомірної вигоди або подарунків;

8) забезпечення інформування про порушення вимог митного законодавства держави, нормативно-правових актів з питань антикорупційної діяльності за допомогою спеціальних телефонних ліній, офіційних

вебпорталів, засобами електронного зв'язку тощо;

9) забезпечення функціонування внутрішніх каналів повідомлень про ймовірні факти порушення митного законодавства та ймовірно пов'язаних з корупцією правопорушень, організація розгляду та реагування на такі повідомлення;

10) взаємодія з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, правоохоронними органами щодо запобігання та виявленню ймовірних корупційних ризиків і загроз відповідно до вимог антикорупційного законодавства;

11) проведення внутрішніх перевірок та службових розслідувань, створення умов невідворотності покарання осіб, які причетні до вчинення порушень митного законодавства та корупційних правопорушень;

12) здійснення інформаційної роботи щодо результатів антикорупційної діяльності, забезпечення відкритого доступу до публічної інформації та дотримання принципів прозорості та публічного висвітлення;

13) недопущення ймовірних порушень митного законодавства при використанні існуючих ІТ-систем та розробки продуктів програмного забезпечення;

14) побудова та запровадження стратегії розвитку інформаційної безпеки функціонування ІТ-систем в структурних підрозділах ДМС України, здійснення системи заходів щодо захисту інформації, періодичного проведення аналізу та оцінки ризиків інформаційної безпеки;

15) побудова та запровадження продуктів програмного забезпечення, що ґрунтуються на сучасних підходах використання інформаційних технологій, цифрових трансформацій і цифровізації для забезпечення виконання процедур митного оформлення, митного контролю та пов'язаних з ними процесів;

16) забезпечення публічного доступу до баз інформації, які створюються в процесі функціонування ІТ-систем в ДМС України, у

вигляді відкритих даних та публічних аналітичних інструментів;

17) захист від несанкціонованого доступу до інформації, унеможливлення зміни чи втрати даних роботи з даними, неможливість зміни інформації та документів, що були надані користувачами із використанням кваліфікованого електронного підпису.

Безумовно, прояви корупції у митній сфері перешкоджають веденню зовнішньоекономічної діяльності як держави, так і платників податків. Факти корупції, зумовленні порушеннями митного оформлення змінюють пропорції економічної конкуренції, унеможливають чесну економічну діяльність, руйнують параметри економічної безпеки держави, завдають шкоди діловій репутації як держави так і учасникам міжнародного обміну капіталів, ресурсів та праці. Саме тому, для формування сприятливого бізнес середовища та ділового клімату в державі потрібні заходи, які будуть спрямовані на мінімізацію корупційних ризиків, протидії порушенням митного законодавства та запобігання корупції в митній сфері.

Впродовж останніх двох років людство потерпає від наслідків впливу пандемії коронавірусу, що був виявлений в Китаї в 2019 році. 11.03.2020 року Всесвітньою організацією охорони здоров'я була оголошена пандемія COVID-19, що зумовила глобальну кризу в усіх сферах функціонування держави та вплинула на всі процеси розвитку суспільних форм організації життя, в тому числі на процеси перетину митних кордонів держав.

Міжнародні та світові організації не могли залишатись осторонь означених процесів, і тому реагуючи на виклики і ризики зумовлені пандемією коронавірусу Всесвітня митна організація виконала ряд заходів, щоб мінімізувати наслідки впливу коронавірусу на функціонування митних інституцій в світі, зокрема:

- Звернення Генерального секретаря Всесвітньої митної організації щодо необхідності дотримання балансу між необхідністю вжиття заходів щодо запобігання і боротьбі з поширенням COVID-19 та забезпеченням

безперервності руху переміщень громадян, транспортних засобів та поставок товарів в умовах глобальної пандемії;

- Формування рекомендацій митним адміністраціям країн світу щодо вжиття міроприємств з приводу формування системи заходів мінімізації впливу наслідків кризи, захист працівників митних інституцій держав світу та розробка окремого сайту з інформуванням суб'єктів митної справи зі заходами протидії та попередження коронавірусу.

Україна, як і більшість країн світу з метою протидії наслідкам коронавірусу дослухавшись до рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я, систематизованого в «Класифікаційному довіднику з кодами ГС медичних товарів для боротьби з Covid-19» здійснила систему заходів для запобігання розповсюдженню COVID-19. В цьому контексті Кабінетом Міністрів України була прийнята Постанова від 11.03.2020 року № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», в результаті чого на території усієї держави було запроваджено карантинні заходи.

13 березня 2020 р. прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України № 288-р «Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю», згідно з яким тимчасово закрито 94 пункти пропуску через державний кордон і пунктів контролю та тимчасово припинено пішохідне сполучення у 49 пунктах пропуску через державний кордон.

Притидія наслідкам COVID-19 зумовив доцільність прийняття системи заходів в системі реалізації митного регулювання та митного контролю. Як наслідок, країни Європейського союзу реформували правила перевезення товарів між країнами, встановивши оновлені норми щодо пропуску вантажів через «зелені коридори» з метою мінімізації черг і на кордоні. Проте, не дивлячись на здійснювані заходи в Україні, мало місце ряд кричущих моментів. Зокрема, не дивлячись на прийняту постанову, в державі було не вчасно введено заборону експорту респіраторів, засобів

індивідуального захисту, медичних товарів та лікарських засобів, що застосовувались в системі захисту від коронавірусу. В результаті мало місце масове зростання контрабандних потоків цих товарів (популярність яких в рази перевищувала популярність сигарет), конфіскації фальсифікованих медичних засобів, зокрема: масок для обличчя, санітайзерів, підроблених тестів на коронавірус, активізації спроб ввезення лікарських засобів у міжнародних поштових відправленнях тощо.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Підсумовуючи дослідження митного контролю та митного оформлення при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон держави окресливо основні напрями вдосконалення цих аспектів митної сфери :

- 1) активізація розвитку ІТ процесів, автоматизованих процедур та інфраструктури і систем інформаційного забезпечення;
- 2) розробка та введення в дію спеціалізованих програмних продуктів (мобільних додатків) для доступу до онлайн-сервісів митної служби;
- 3) підвищення ефективності адміністрування митних платежів;
- 4) скорочення витрат часу та зусиль для здійснення процедур митного оформлення та обсягів контрольних заходів в процесі здійснення митних формальностей;
- 5) здійснення системи заходів інформаційної, інституційної та кадрової підтримки та вдосконалення процедур перетину митного кордону;
- 6) покращення комунікаційних зв'язків між учасниками зовнішньоекономічних процесів та структурними підрозділами митних органів;
- 7) протидія ввезення на територію України неякісних товарів, та потенційно небезпечних предметів та співпраця зусиль з іншими країнами в цьому напрямку;

8) міжнародне митне співробітництво, активізація заходів приведення законодавчої бази України у відповідності до міжнародних стандартів з одночасним орієнтуванням на забезпеченні митних інтересів держави та національного товаровиробника;

9) створення ефективної системи управління митними органами загалом та пунктами пропуску зокрема;

10) протидія фактам корупції у митній сфері.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За підсумками написання кваліфікаційної роботи, присвяченої дослідженню прагматики здійснення митного контролю та митного оформлення при переміщенні товарів та транспортних засобів через митний кордон держави нами було встановлено, що митний контроль є складовою державного фінансового контролю, засобом та інструментом реалізації митної політики як держави так і суб'єктів господарювання, а також функцією державного управління.

Було встановлено, що існує доволі велика градація класифікації митного контролю. Так, за часом проведення процедур митного контролю, останній поділяється на попередній, поточний та наступний.

Метою здійснення митного контролю є забезпечення дотримання норм митного законодавства в процесі переміщення товарів, осіб і транспортних засобів через митний кордон, що має визначальний вплив на динаміку експорту/імпорту товарів, своєчасність та повноту нарахування та надходження митних платежів до бюджету, зменшення обсягів контрабандних та контрафактних товарів, мінімізації порушення митних правил, а також оптимізації витрат на утримання апарату митної служби з Державного бюджету України.

В процесі написання дипломного дослідження, нами було встановлено, що чинниками, які впливають ефективність митного контролю є якість нормативно-правового забезпечення, кадрове, технічне та інституційне забезпечення діяльності посадових осіб митних органів, рівня їх завантаженості в ході проведення контрольних заходів, ефективності та дієвості процедур митного пост аудиту. Окремим напрямом в цьому контексті є доцільність удосконалення порядку застосування адміністративних санкцій за митні правопорушення в частині узгодження норм митного законодавства. Безумовно, здійснення процедур митного контролю та митного оформлення займає важливе місце як в системі

державного фінансового контролю, забезпеченні економічної безпеки держави, наповненні її казни, захисту інтересів громадян та національних товаровиробників. Саме завдяки системі контрольно-перевірних заходів, що здійснюються в межах реалізації митного контролю та митного оформлення митними органами держава забезпечує економічну і фінансову безпеку.

Вважаємо, що пріоритетними напрямками реформування процесів здійснення митного контролю та митного оформлення на етапі переміщення громадянами товарів та транспортних засобів через митний кордон держави є :

1. Автоматизація митних процедур і подальша активізація запровадження концепції «електронної митниці»;

2. Удосконалення реалізації митних формальностей та системи управління митними та корупційними ризиками;

3. Здійснення заходів щодо забезпечення доступності інформації з питань здійснення митного контролю, оформлення та декларування;

4. Реформування порядку сплати митних платежів в частині мінімізації витрат часу та зусиль суб'єктів митної справи.

5. Доцільність запровадження ведення обліку митних платежів окремо від суми фінансових санкцій за умови їх повної, несвочасної чи часткової несплати на основі аналізу показників результативності митного контролю. Так як планування митних платежів реалізується без урахування ймовірних штрафних санкцій, при цьому облік фактичних надходжень фінансових штрафних санкцій та митних платежів здійснюється на одному казначейському рахунку та за одним кодом класифікації доходів бюджету, тому особливо актуальною є співставлення результативності митного контролю, проте не шляхом спрощеного аналізу співвідношення фактичних та планових митних платежів. На наше переконання, результативність процедур митного контролю та митного оформлення слід оцінювати виходячи з співставлення темпів зростання обсягів експорту-імпорту товарів з темпами зростання відповідних митних платежів на основі врахування

структурних змін в динаміці експорту/імпорту товарів а також змін митного законодавства.

6. Вважаємо доцільним ефективність здійснення митного контролю та митного оформлення аналізувати крізь призму співвідношення одержаних економічних, фіскальних та соціальних результатів та витрачених ресурсів, для прикладу, обсягів фактичної сплати митних платежів, та обсягів сукупного товарообороту і видатків державного бюджету на фінансування діяльності структурних підрозділів митної служби держави. Означене є особливо актуальним виходячи з оцінки структури видатків з Державного бюджету на функціонування митних інституцій, де лівову частку займають витрати не на інформаційне та технічне забезпечення їх діяльності, а видатки на керівництво і управління.

7. Окремої уваги потребує активізація процесів автоматизації і електронного декларування, що впродовж останніх десятиліть запроваджуються в митному просторі держави шляхом запровадження механізму автоматичного оформлення митних декларацій, здійснення електронних перевірок, отримання дозволів (наприклад, на переробку товарів) в електронному вигляді, можливість внесення змін до митних декларацій через механізми електронного декларування, швидкий автоматизований алгоритм автоматичного визначення кількості та обсягу митних процедур за результатами аналізу ризиків, спрощення процедур митного оформлення.

Загалом, впродовж останніх десятиліть світова митна спільнота активно використовує новітні інформаційні системи та модулі діяльності E-Customs в сфері електронної комерції, застосовуючи процеси електронного митного декларування, використання електронного цифрового підпису шляхом органічного поєднання інформаційних та комунікаційних технологій різних країн світу та механізмів їх застосування.

На сьогоднішній день, система E-Customs завдяки систематизації, накопиченню та обробці електронної інформації між митними

адміністраціями держав, національними органами державної влади та суб'єктами міжнародної зовнішньоекономічної торгівлі дозволяє об'єднувати безперервні процеси контролю експорту, імпорту та транзиту в єдину автоматизовану систему, що активізує обмін електронними даними між суб'єктами експортно-імпортних операціях, учасниками митних правовідносин, органами влади тощо.

Безумовно, автоматизація діяльності митних інституцій не дивлячись на доволі значні результати електронного декларування є важливим напрямом митного реформування, оскільки значна кількість митних процесів досі ґрунтується на використанні паперових носіїв, що неповною мірою відповідає поточному технічному прогресу і світовим практикам реалізації митного контролю та деклапрування.

Підсумовуючи вищезначене, вважаємо що заходи реформування процесів митного контролю та митного оформлення жодним чином не повинні бути точкові, реформа митної сфери повинна бути всеосяжною, оскільки окремі перманентні заходи в окремих складових навряд чи зможуть систематично існуючий стан справ. Виходячи з цього, при плануванні та розробці проекту реформи митного контролю загалом та митного контролю переміщення товарів та транспортних засобів зокрема необхідно чітко ідентифікувати кінцевий результат, який є бажаним в процесі трансформаційних перетворень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі: зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конф., 25- 31 травня 2020 р., м. Ірпінь м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України, Наук.-дослідний ін-т фіскальної політики, Науководослідний центр митної справи. Хмельницький, 2020. С. 49-54. URL: http://ndi-fr.nusta.edu.ua/files/doc/2020_Zbirnyk_tez_Konf_NDCMS%2025-31.05.2020.1.pdf.
2. Антикорупційна програма ДМС України на 2021-2022 рр. Затверджено Наказом Державної митної служби України від 09 грудня 2020 року № 560.
3. Баран Р.Б. Сучасні орієнтири вдосконалення митного контролю в Україні. Інноваційна економіка. 2013. № 1. С. 67–72.
4. Бардаш С.В. Класифікація принципів контролю як складного поліморфного явища. Економіка та держава, 2012, № 7, С. 4-8.
5. Бардаш С.В. Новак О.С. Ідентифікація сутності та загальних принципів митного контролю. Облік і фінанси. 2020, № 4 (90). С. 38-44.
6. Бех В., Цокур Є. Електронне врядування у контексті світових тенденцій соціального розвитку // Гілея: науковий вісник. 2013. № 75. С. 201–204. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gileya_2013_75_85.pdf.
7. Войцещук А.Д. Захист інформації в комплексній системі «Електронна митниця» як одна зі складових економічної безпеки держави // Вісник Академії митної служби України. Серія: “Технічні науки”. – 2013. – № 1 (49). – С. 18-24.
8. Волинська митниця ДМС України. Офіційний веб сайт. Електронний ресурс: <https://customs.gov.ua/en/volinska-mitnitsia-derzhmitsluzhbi>
9. Воробець В.Є. Електронне декларування товарів при перетині митного кордону. Економіка та митно-правові відносини. 2017. Випуск 1,

жовтень 2017 р. URL: http://sciencehub.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/ilovepdf_com-57-63.pdf.

10. Годованець О. Митний контроль в Україні: сутність і призначення [Електронний ресурс] / О. Годованець, Н. Ведашенко. Режим доступу : http://www.sophus.at.ua/publ/2014_11_25_lviv/sekcija_4_2014_11_25/mitnij_kontrol_v_ukrajini_sutnist_i_priznachennja/70-1-0-1088

11. Годованець О. Митний контроль в Україні: сутність і призначення. URL:http://www.sophus.at.ua/publ/2014_11_25_lviv/sekcija_4_2014_11_25/mitnij_kontrol_v_ukrajini_sutnist_i_priznachennja/70-1-0-1088

12. Голинський Ю.О., Муляр В.В. Митна політика та її вплив на менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. Молодий вчений. 2018. №10 (62). С. 745-748

13. Електронне митне декларування. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/7257>.

14. Електронне митне оформлення. Митне оформлення товарів за допомогою електронної декларації. URL: <http://brokstar.com.ua/ua/statti/elektronne-deklaruvannja-tovariv>.

15. Електронний журнал «Електронне урядування» // Портал управління знаннями «Ми розвиваємо електронне урядування». URL: <http://egov.inf.ua/ejournal> .

16. Євсєєва К. О. Електронна митниця як один із напрямів удосконалення митної логістики на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_DNI_2010/Economics/69555.doc.htm.

17. ЄС змінює митні правила. Що варто знати українському бізнесу. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/04/25/7048208/>.

18. Закон України «Про єдиний митний тариф» (втратив чинність) Улектронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2097-12#Text>

19. Закон України «Про митну справу в Україні» (втратив чинність). Електронний ресурс: режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1262-12#Text>

20. Інформація щодо співробітництва Державної фіскальної служби України з міжнародними організаціями. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/informatsiya-schodo-spivrobotnitstva-mini/>.

21. Караваєв Т.А. Вплив коронавірусу COVID-19 на зміни в торговельній та митній політиці іноземних країн. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. [Підприємництво, торгівля, маркетинг: стратегії, технології та інновації] (27 травня 2020 р., м. Київ); відп. ред. А. А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 220-223

22. Керівні принципи для митної справи України. URL: http://www.chamber.ua/Content/Documents/1140630383Guidelines_for_Customs_Policy_in_Ukraine_UA.pdf.

23. Кормич Б. А., Біленець Д. А. Режим зони митного контролю: адміністративно-правові основи : монографія. Чернівці : Технодрук, 2017. 180 с.

24. Крисоватий А. І., Мартинюк В. П. Економічний зміст і складові митної системи держави. Фінанси України. 2009. № 6. С. 29-39

25. Кузьменко О.А., Пастух І.Д, Дорогих В.М та ін. Митне право. Мультимедійний навчальний посібник https://arm.naiau.kiev.ua/books/mutne_pravo/parts/part4.html

26. Лепеха М.О., Ревунова А.Б. Оцінка ефективності фіскальної функції в контексті розвитку митної політики України. НДІ фіскальної політики. Наука оптимальних податкових рішень URL: <https://www.ndifp.com/1450/>

27. Миколаєць А. П. Особливості механізму організації та проведення митного контролю в системі фінансового контролю України. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2015. № 11. С. 84–90

28. Митна енциклопедія : у двох томах. Т. 2 / редкол.: І. Г. Бережнюк (відп.ред.), П. В. Пашко та ін. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2019. 536 с

29. Митний кодекс України: закон України від 13.03.2012 № 4495-VI // Верховна Рада України [Офіційний сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

30. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. Уряд встановив доплати митникам, які здійснюють митний контроль та митне оформлення у пунктах пропуску, під час пандемії коронавірусу. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/uriad_vstanoviv_doplati_mitnikom_iaki_zdiisniuiut_mitnii_kontrol_ta_mitne_oformlennia_u_punktakh_propusku_pid_chas_pandemii_koronavirusu-2421

31. Многолетний Стратегический План [Электронный ресурс] TAXUD/477/2004 – Версия 7 – EN, Інтернет-видання, сайт митної організації Європейського Союзу. – Режим доступу : <http://www.revenue.ie>.

32. Мудрик О.В., Мазур С.А. Тенденції сучасної митної політики України, проблеми її розвитку, пропозиції вдосконалення. Матеріали третьої щорічної регіональної студентської конференції «Митна служба України – запорука економічної та продовольчої безпеки держави». «Формування концептуальних засад забезпечення митної безпеки та організаційно-економічного механізму її реалізації». Вінниця, ВНАУ, 2013. С. 36. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/5753.doc>

33. Муратов І. Із впровадженням електронного декларування ми входимо на якісно новий рівень митного контролю і оформлення. Митниця. № 5 (78). 2011. С. 14–18.

34. Наказ про затвердження порядку заповнення митної декларації для письмового декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами для особистих, сімейних та інших потреб, не пов'язаних з про-вадженням підприємницької діяльності 2012(Міністерство фінансів України). Офіційний вісник України, 52, 2106

35. Наказ про затвердження правил застосування спрощеного порядку здійснення митного контролю предметів, що переміщуються громадянами, які прямують авіаційним транспортом 2006 (Державна митна служба України). Офіційний вісник України, 9, 579.

36. Несторишен І. В., Туржанський В. А. Аналіз рекомендацій ВМО щодо роботи митних адміністрацій в умовах пандемії COVID-19. URL: <https://www.ndifp.com/1360>.

37. Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник/ О.П.Гребельник, О.В.Сторожук. Ірпінь, УДФСУ, 2018. 554 с.

38. Официальный сайт Европейской комиссии. URL: https://ec.europa.eu/commission/priorities/digital-single-market_en.

39. Пархоменко В.П., Ігнат'єва О.В. «Процеси введення електронного митного декларування в Україні». Вісник східноукраїнського національного університету імені Володи-мира Даля. 2013. № 4(193). Ч. 2.

40. Пашко П.В. «Електронна митниця» – головний механізм гарантування митної безпеки держави / П.В. Пашко, В.П. Шуляк. Фінанси України. 2006. № 12. С. 53–59.

41. Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF>.

42. Постанова про затвердження інструкції про порядок переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України 2008 (правління Національного банку України). Офіційний вісник України, 43, 1430.

43. Постанова про обсяги та порядок ввезення громадянами на митну територію України харчових продуктів для власного споживання 2012(Кабінет Міністрів України) Офіційний вісник України, 40, 1529.

44. Постанова про питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій 2012 (Кабінет Міністрів України). Офіційний вісник України, 40, 1545.

45. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-п#Text>. 34

46. Про затвердження відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій: Наказ Міністерства фінансів України від 20.09.2012 № 1011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1011201-12>

47. Про затвердження Концепції створення, упровадження і розвитку системи електронного декларування товарів : Наказ ДМСУ від 18.10.2006 р. № 907. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0907342-06>.

48. Про затвердження Переліку відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, які використовуються у процесі оформлення митних декларацій, і Порядку їх ведення : Наказ Міністерства фінансів України від 29.05.2012 р. № 623. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0988-12>.

49. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12>.

50. Про затвердження Порядку використання електронних замків з функцією GPS–GSM навігації: наказ Міністерства фінансів України від 03.12.2012 № 1266. Верховна Рада України [Офіційний сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2110-12>.

51. Про затвердження умов електронного декларування: Наказ Державної митної служби України від 17.03.2011 р. № 216 (втратив чинність від 31.08.2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0468-11>

52. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»: постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003

№ 208 // Верховна Рада України [Офіційний сайт]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/208-2003-п>.

53. Про Концепцію інтегрування системоутворюючих компонентів технічних та спеціальних засобів митного контролю з автоматизованою системою митного оформлення Держмитслужби України : Наказ ДМСУ від 28.03.12 р. № 191. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0191342-12>.

54. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у змінній редакції згідно з Додатком I до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур : Закон України від 5 жовтня 2006 р. № 227-V. Відомості Верховної Ради України(ВВР). 2006. № 48. Ст. 476.

55. Про схвалення Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2008 № 1236-р // Верховна Рада України [Офіційний сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1236-2008-%D1%80>.

56. Про тимчасове закриття деяких пунктів пропуску через державний кордон та пунктів контролю. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 березня 2020 № 288-р (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/288-2020-р#Text>.

57. Проблеми під час митного декларування товарів. URL: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA008452.

58. Прус Л.Р. Особливості здійснення державної митної справи в умовах пандемії COVID-19. НДІ Фіскальної політики. URL: <https://www.ndifp.com/1322/>

59. Ревунова А.Б. Оцінка ефективності фіскальної функцій в контексті розвитку митної політики України. НДІ фіскальної служби. 2020 р. URL: <https://www.ndifp.com/1450/>

60. Савостін М.М. Електронне декларування – шлях до вдосконалення та реформування митної справи в Україні. Вісник Східноукраїнського

національного університету імені Володимира Даля.2012. № 14 (185). URL: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2012_14_1/Savostin.pdf.

61. Спеціальна митна статистика. Показники діяльності митниць ДФС. URL: http://sfs.gov.ua/mytna_statystyka/richni_pokaznyky/322680.html.

62. Статистичний збірник «Зовнішньоекономічна діяльність Волинської області» 2021 . Електронний ресурс: режим доступу: www.lutsk.ukrstat.gov.ua

63. Указ Президента України «Про утворення Державного митного комітету України» Електронний ресурс: режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1/91#Text>

64. Управління ризиками в митній справі: зарубіжний досвід та вітчизняна практика: монографія / За заг. ред. І.Г. Бережнюка. Хмельницький: ПП. Мельник А.А.,2018. 288с.

65. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія / за заг. ред. О. М. Вакульчик. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2018. 208 с. (Митна справа в Україні. Том 25).

66. Цифровая повестка ЕАЭС: общие подходы. URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/act/dmi/workgroup/materials/Pages/docs.aspx>.

67. Шталь Т.В. «Електронна митниця» – якісно новий етап надання митних послуг в Україні. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. 2013. № 1. С. 101–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2013_1_21.

68. Digital Customs, the opportunities of the Information Age. Kunio Mikuriya, Secretary General, WCO. – WCO news, 2016. №79. – P. 9–11

69. Digital Customs: Progressive Engagement. World Customs Organization. International Customs Day 2016. Kunio Mikuriya, Secretary General, WCO. URL: [http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/about-us/international-customs-day/2016/wco-sg-message-icd-2016-en.pdf?db=web](http://www.wcoomd.org/~/media/wco/public/global/pdf/about-us/international-customs-day/2016/wco-sg-message-icd-2016-en.pdf?db=web).

70. Electronic customs. European Commission. Taxation and customs union. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/electronic-customs_en».

71. EUR-Lex. Access to European Union Law. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social committee and the Committee of the Regions on Short Sea Shipping URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52004DC0453>.

72. Facilitating e-commerce. WCO Secretariat. – WCO news, 2015. №78. – P. 32–36.

73. Implications of Big Data for Customs. How It Can Support Risk Management Capabilities. – Официальный сайт Все-мирной таможенной организации. URL: <http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/about-us/international-customs-day/2016/wco-sg-message-icd-2016-en.pdf?db=webb>.

74. International convention on the simplification and harmonization of customs procedures 1973(World Customs Organization). Official website of the World Customs Organization. <http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/conventions/kyoto-convention/revised-kyoto-convention/body_gen-annex-and-specific-annexes.pdf?la=en>Regulation establishing the Community Customs Code 1992(The Council of the European Communities). EUR-Lex.<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992R2913&from=EN>>

75. Oxford Dictionary. URL: https://en.oxforddictionaries.com/definition/digital_economy .

76. The international paperless environment. – Consistency in a complex landscape of initiatives. Brussels, 3 December 2008. CLECAT 50th Anniversary. Официальный сайт Всемирной таможенной организации. URL: <https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0ahUKEwjW54OG9rzTAhWI3SwKHXYWC7gQFghAMAQ&url=http%3A%2F%2Fwww.wcoomd.org%2F~%2Fmedia%2Fwco%2Fpublic%2Fglobal%2Fpdf%2Fmed>

ia%2Fnewsroom%2Fspeeches%2F2008%2Fclecat-3-dec-
2008.pdf%3Fla%3Den&usg=AFQjCNGps8L3Hgel30pA1hRlfE1k6eOEDQ&sig2
=liMTR6iTGZKakhdAY4x8GQ.

77. Union Customs Code <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:02013R0952-20200101>